

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА

С. 2

На здымку: Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка, міністр культуры краіны Павел Латушка і дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір Пракапец у час наведвання знакамітай скарбніцы выдатных твораў.

НОВЫЯ ПЕРСПЕКТЫВЫ ДЛЯ БРЭНДАВАЙ СКАРБНІЦЫ

Фота Мікалая Пятрова, БелТА

Візіт кіраўніка дзяржавы Аляксандра Лукашэнкі ў Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь адкрыў гэтай брэндавай установе нашай краіны новыя перспектывы.

Сустрача з Прэзідэнтам, якая адбылася 30 верасня, распачалася са знаёмства з творами Рэспубліканскай выстаўкі сучаснага выяўленчага мастацтва “Зямля пад белымі крыламі”. Своеасаблівымі экскурсаводамі на ёй былі масцітыя творцы, маладыя мастакі і студэнты Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, чые работы ўтвараюць частку гэтай маштабнай экспазіцыі.

трымалі своеасаблівы творчы экзамен перад кіраўніком дзяржавы, распавядаючы яму пра свае мастацкія пошукі.

Аднак сустрача акрэсліла і шэраг “болевых кропак”, якія сёння найбольш працягваюцца ў прасторы айчыннага сучаснага выяўленчага мастацтва. Аб гэтым набалелым і падзялілася з Аляксандрам Лукашэнкам стыпендыя спецыяльнага фонду Прэзідэнта

Цэнтр — для моладзі, квартал — для музея!

На ёй, як вядома, прадстаўлены амаль 250 твораў народных мастакоў Беларусі, лаўрэатаў Дзяржаўнай прэміі краіны, лаўрэатаў і стыпендыяты спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі, а таксама лепшыя работы сучасных жывапісцаў, графікаў, скульптараў, майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Імёны Леаніда Шчамялява, Георгія Паплаўскага, Гаўрылы Вашчанкі, Льва Гумілеўскага, Уладзіміра Тоўсціка, Уладзіміра Зінкевіча, Віктара Альшэўскага, Валерыя Славука, Уладзіміра Савіча, якія прысутнічалі на сустрачцы ў гэты дзень, добра вядомыя знаўцам і аматарам выяўленчага мастацтва не толькі нашай краіны.

Іх палотны, графічныя лісты, скульптурныя кампазіцыі бачылі ў многіх еўрапейскіх галерэях. Аднак пра што думаў мастак, убавабляючы той або іншы вобраз? Менавіта тым, што засталася ў “аналах” майстэрні, на “творчай кухні” асоб, што ствараюць культурную прастору, цікавіўся Аляксандр Рыгоравіч, калі знаёміўся з творами прысутных мэтраў і іх вучняў. Не менш пытанню задаваў Прэзідэнт і маладым аўтарам — студэнтам Акадэміі мастацтваў, якія

Рэспублікі Беларусь Кацярына Сумарава, якая працуе настаўніцай сталічнай мастацкай школы №3. Сёння наспела надзённая патрэба ў стварэнні цэнтра сучасных мастацтваў, дзе таленавітая творчая моладзь магла б прадстаўляць сваё бачанне айчыннага выяўленчага прасторы XXI стагоддзя. Падобныя цэнтры, дзе могуць выстаўляцца ўзоры маладых крэатыўных эксперыментаў і наватараў, ёсць у многіх краінах блізкага і далёкага замежжа.

Міністр культуры Павел Латушка адзначыў, што надзённае пытанне аб стварэнні цэнтра ўжо абмяркоўвалася з Прэм’ер-міністрам краіны, з уладнымі структурамі горада. Ён таксама паведаміў, што пэўную фінансавую падтрымку праекту гатовы аказаць “Прыорбанк”. Памашканне таксама папярэдне акрэслена: цэнтр мяркуецца размясціць у пустыю будынку Парку Чалюскінцаў. Прэзідэнт, выслушавшы прапанову, падкрэсліў, што месца прывязкі цэнтры ў парку — удае, і даў даручэнне далей прапрацоўваць гэтае пытанне.

У зале, дзе размяшчана экспазіцыя работ маладых мастакоў, на мальберце стаяў мазаічны твор — абраз “Спас Нерукатворны”, выкананы творчым калектывам студэнтаў Акадэміі мастацтваў пад кіраўніц-

“К” і н ф а р м у е

твам Дзяніса Чубукова. Гэты твор дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва маладыя мастакі перадалі ў дар Прэзідэнту як сімвал духоўнай дамінанты, на якую абаяраецца маладое пакаленне Беларускай творчай эліты.

Нацыянальны мастацкі — іміджавы аб’ект дзяржавы. Тут размешчаны ўнікальныя зборы твораў выяўленчага мастацтва майстроў розных эпох з розных краін свету. Гэтая захавальніца скарбаў у 2006-м займела новы музейны корпус, і сёння агульная плошча ўстановы складае 12 130 кв. метраў, 4 152 кв. метра з якіх — выставачныя. Нягледзячы на тое, што экспазіцыйныя плошчы павялічыліся ў чатыры разы, музей мае вострую патрэбу ў дадатковых, бо на сёння на агляд наведвальнікаў выстаўлена толькі 5 % усёй калекцыі, што захоўваецца ў яго фондах.

Далейшае пашырэнне дэпазітарыя і экспазіцыйных плошчаў магчыма толькі за кошт будынкаў, што знаходзяцца побач з глаўным музейным. Актуальным з’яўляецца пытанне размяшчэння рэспубліканскіх рэстаўрацыйных майстэрняў, а таксама ўсіх тых аб’ектаў, якія могуць стварыць неабходную інфраструктуру для далейшай плённай працы ўстановы культуры. Прынамсі, на новых плошчах можна было б размясціць невялікія сувенірныя крамы і кавярні. На сёння, заўважыў у размове з Прэзідэнтам ды-

рэктар музея Уладзімір Пракапоў, у гэтым ёсць пільная патрэба, бо “кубачак гарбаты выпіць няма дзе”.

Па словах міністра культуры Паўла Латушкі, які расказаў Прэзідэнту аб перспектывым плане развіцця музея, ужо распрацавана праектна-каштараўная дакументацыя на тры чаргі. Для рэалізацыі праекта патрабуецца сто пяцьдзесят мільярдаў беларускіх рублёў. Такім чынам, мяркуецца стварыць сучасны музейны квартал, зручны і для самой установы, і для наведвальнікаў, сярод якіх — турысты, госці краіны.

Аляксандр Лукашэнка заўважыў, што, у прынцыпе, згодны з такім бачаннем перспектывы музея, толькі ўсё трэба дасканальна прадумаць і “размеркаваць па гадах нагрузку”. Прэзідэнт даручыў старшыні Мінгарвыканкама Мікалаю Ладуцку знайсці побач з музеем такое памяшканне, дзе магчыма было б адкрыць сувенірную краму за больш кароткі тэрмін, не чакаючы рэалізацыі праекта.

Такім чынам, Нацыянальны мастацкі музей на працягу недалёкай будучыні можа набыць новае аблічча, займець у перспектыве еўрапейскага кшталту інфраструктуру. Гэты плануемы музейны комплекс з сучасным тэхнічным абсталяваннем і ўнікальнымі экспазіцыямі, які мяркуе заняць вялікі квартал, стане яшчэ адной адметнасцю квітнеючай Беларусі.

На здымку: Аляксандр Лукашэнка ў час наведвання Нацыянальнага мастацкага музея.

Запрашэнні і праекты

28 верасня адбыўся візіт у нашу краіну міністра культуры Літоўскай Рэспублікі Арунаса Гелунаса.

Госць сустрэўся з міністрам культуры Рэспублікі Беларусь Паўлам Латушкам, наведаў шэраг унікальных помнікаў архітэктуры нашай краіны — Лідскі, Мірскі і Нясвіжскі замкі, а таксама пабыўаў на экскурсіі ў Нацыянальную бібліятэцы.

Пад час сустраччы міністры культуры дамовіліся аб тым, што краіна-суседка перадаць Беларусі копіі дакументаў часоў Вялікага Княства Літоўскага. Аб гэтым паведаміў журналістам Павел Латушка:

— Адзін са спосабаў вяртання гісторыка-культурных каштоўнасцей у Беларусь і Літву — гэта стварэнне электронных копіяў дакументаў. Менавіта пра гэта мы дамовіліся пад час нядаўняй сустраччы ў Вільнюсе, а сёння ў Мінску пацвердзілі рашэнне аб стварэнні спецыяльнай рабочай групы, якая будзе прапрацоўваць фінансавыя, юрыдычныя, прававыя і сістэмныя падыходы і вызначыць час, які неабходны для рэалізацыі праекта.

— Мы запрашаем нашых літоўскіх сяброў правесці ў наступным годзе Дні культуры Літоўскай Рэспублікі ў Беларусі, — сказаў Павел Латушка.

У сваю чаргу міністр культуры Літвы значыць, што не выключыць у будучым магчымасці сумеснага аднаўлення архітэктурнай спадчыны ВКЛ.

— У часы эканамічнага крызісу гэтая сфера пацярпела вельмі сур’ёзна, — сказаў Арунас Гелунас, — і цяпер няма фінансавых рэсурсаў для істотных укладанняў у такую справу. Але лічу гэта найважнейшай задачай, над якой у перспектыве павінны працаваць Беларусь і Літва.

Міністр культуры Літвы таксама заверыў, што асабіста зоймецца пытаннем аднаўлення музея Івана Луцкевіча ў Вільнюсе:

— Пакуль мне цяжка казаць пра дэталі, але ўжо адбыліся перамовы з прэм’ер-міністрам і міністрам фінансаў аб стварэнні фонду для падтрымкі культуры нацыянальных меншасцей.

У сваю чаргу Павел Латушка паведаміў: Беларусь афіцыйна звернецца да лі-

Гідам для Арунаса Гелунаса і Паўла Латушкі па НББ стаў яе дырэктар Раман Матульскі.

З беларускага боку рабочую групу па стварэнні электронных копіяў дакументаў узначаліць дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі.

— Алічбоўка дакументаў часоў ВКЛ — гэта сапраўды значны праект, які дазволіць дзвюм дзяржавам абменьвацца неабходнымі матэрыяламі, — зазначыў міністр культуры Беларусі. — На яго рэалізацыю давядзецца выдаткаваць шмат часу і сродкаў, але ў ім зацікаўлены абодва бакі.

На думку Паўла Латушкі, вельмі важна і тое, што кантакты паміж нашымі краінамі маюць рэгулярны характар.

тоўскага боку з просьбай аб стварэнні лічбавых копіяў дакументаў музея Луцкевіча, і выказаў надзею, што суседзі станюча паставяцца да прапановы:

— Нам вельмі важна, каб у Літве ўшаноўвалася памяць дзеячаў беларускай культуры. Нядаўна на адной з вуліц літоўскай сталіцы была адкрыта мемарыяльная дошка ў гонар Францішка Багушэвіча. Таксама мы спадзяёмся на станючае рашэнне літоўскага боку ў справе ўсталявання помніка Францішку Скарыну на вуліцы Полацкай у Вільнюсе.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Каму бісіраваў Кіеў?

Вельмі багатымі на падзеі і прадуктывымі на сустраччы выдаліся Дні культуры Беларусі ва Украіне. “Нашы артысты годна прадставілі Беларусь, а ўкраінцы сустракалі іх вельмі цёпла і пад час галаканцэрта неаднаразова выклікалі выканаўцаў “на біс”, — адзначыў першы намеснік міністра культуры нашай краіны Уладзімір Карачэўскі, які ўзначальваў дэлегацыю.

Яны закрануць кінематаграфію, ахову гісторыка-культурных каштоўнасцей, перадачу электронных дакументаў і кніг. У наступным жа годзе ў нашай сталіцы будзем чакаць Дні культуры Украіны.

Значная падзея хутка аб’яднае дзве дзяржавы — 80-годдзе знакамітага беларускага пісьменніка Уладзіміра Караткевіча. У час перамоў першага намесніка міністра культуры з мэрыяй Кіева прынята рашэнне: помнік класіку нашага слова да 15 снежня будзе ўсталяваны каля будынка Пасольства Рэспублікі Беларусь ва Украіне.

Як распавёў “К” адзін з аўтараў будучага помніка скульптар Алег Варвашэня, гіпсавая форма знаходзіцца цяпер у цэху Скульптурнага камбіната Беларускага саюза мастакоў. Яе ўжо пачалі адліваць з бронзы. А вось над лістамі разгорнутай кнігі, якія будуць знаходзіцца за постаццю Караткевіча, яшчэ працуюць Алег Варвашэня і Канстанцін Селіхану. Радкі з вершаў аўтара, прысвечаных Украіне, будуць напісаны на гэтых лістах над дзвюх мовах.

Таксама на гэтым тыдні ў кіеўскім Нацыянальным музеі літаратуры адбылася выстаўка “Уладзімір Караткевіч. Быў. Ёсць. Буду”. Яе падрыхтаваў наш Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры, перадаўшы для экспазіцыі дакументы, фотаздымкі, кнігі. Нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм” паказала дакументальныя стужкі, прысвечаныя літаратару.

Будуць святкаваць юбілей творцы 26 лістапада і ў нас. У прыватнасці, у аршанскім Музеі Караткевіча з’явіцца невялікая мадэль помніка, які будзе ўсталяваны ва Украіне. Над ёй працуе цяпер Алег Варвашэня.

Кадровыя пытанні

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка 30 верасня разгледзеў шэраг кадровых пытанняў. Аб гэтым паведамляе Прэс-служба беларускага Лідара.

У прыватнасці, кіраўнік дзяржавы даў згоду на назначэнне Міхаіла Баразны рэктарам установы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў”, а Кацярыны Дулавай — рэктарам установы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі”.

Акадэмія як “уверцюра” фестывалю

Сёння ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі ўрачыста адкрываецца II Маладзёжная музычная акадэмія краін СНД. А 6 кастрычніка на той жа сцэне — адкрыццё V Міжнароднага фестывалю Юрыя Башмета. Гэты сусветна прызнаны музыкант, дарэчы, выступіць і артыстычным дырэктарам згаданай акадэміі.

У праграме Маладзёжнай акадэміі — заняткі і майстар-класы, якія традыцыйна вянчаюцца канцэртамі удзельнікаў і сумесным выступленнем “вучняў і настаўнікаў” (сярод апошніх, дададзім, — прафесура з розных куткоў свету, выдатныя прадстаўнікі лепшых выканальніцкіх школ: скрыпічнай, альтовай, віяланчэльнай, вакальнай і фартэ-піянавай).

У праграме ж фестывалю на першым плане — шэсць канцэртаў. Ды такіх, што кожны можа лічыцца дадатковым майстар-класам для творчай моладзі. Сярод фестывальных зорак — найперш, Юрый Башмет, які

традыцыйна выступае не толькі салістам-альтыстам, але і дырыжорам Камернага ансамбля “Салісты Масквы”. У тых жа дзвюх іпастасях мы ўбачым таксама скрыпача Гідона Крэмера — і сольна, і на чале Камернага ансамбля “Крэмерата Балтыка”.

Прыедзе да нас і славеты эстонскі “Хортус-Музікус” — адзін з першых у былым СССР калектываў, які стаў звяртацца да старадаўняй музыкі (яны выступаюць у аўтэнтычнай манеры — на інструментах і ў сцэнічных строях, набліжаных да мінуўшчыны). Гэты ансамбль, як і згаданых вышэй зорак, шмат што звязвае з Беларуссю. У свой час менавіта дзейнасць “Хортус-Музікуса” натхніла салістаў Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Беларусі, якія з’ядналіся ў ансамбль “Кантабіле”, каб выконваць старадаўнія творы, і пазней сталі першымі выканаўцамі адшуканага даследчыкамі “Полацкага сшытка”.

На цяперашнім фестывалі за пульт нашага Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра стане нямецкі дырыжор Юстус Франц. А саліраваць з ім будзе піяніст Аляксей Любімаў (Рас-

ія — Францыя) і віяланчэліст Марыя Брунэла (Італія). Па запрашэнні мастацкага кіраўніка Дзяржаўнага камернага аркестра Беларусі Яўгена Бушкова ў Мінск упершыню прыедзе вялікі аўстрыйскі піяніст Пауль Бадура-Шкода, які таксама выступіць разам з нашымі музыкантамі.

У вечары камернай музыкі “Зоркі пакаленняў” за раяль сядзе і сустаршыня рэспубліканскага аргкамітэта, мастацкі кіраўнік фестывалю Юрыя Башмета Расціслаў Крымер. **Н.Б.**

Да вялікага Гала-канцэрта на Сусветнай выстаўцы “ЭКСПА-2010” у Шанхаі рыхтуюцца артысты Беларускага дзяржаўнага заслужанага харэаграфічнага ансамбля “Харошкі”, Беларускага дзяржаўнага ансамбля “Песняры” і Нацыянальнага цэнтра музычных мастацтваў імя У.Мулявіна. Абудзецца выступленне 11 кастрычніка — у Дзень Рэспублікі Беларусь. Гаспадары і госці “ЭКСПА-2010” чакаюць у гэты дзень візіту Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі ў нацыянальны павільён.

ленні “Песняроў” суправаджалі запіхвацкія “Харошкі”, і такое супрацоўніцтва падаецца калектывам вельмі ўдалым.

На гэтым жа канцэрте публіка бабачыць нумары юных выканаўцаў — выхаванцаў Святланы Стацэнка: Ксеніі Сітнік, Андрэя Кунца, якія сёння актыўна рэпэціруюць. А пасля музыканты, спевакі і танцоры накіруюцца ў Пекін, каб прадставіць нашу краіну на Днях культуры Рэспублікі Беларусь у КНР.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Дзень Беларусі-2010

“Харошкі” адыграюць у Шанхаі сольны канцэрт, дзе разыначкай стане твор “Саўка ды Грышка”, што змяшчае ў сабе музыку і танцы на кітайскай, арабскай, балканскай ды іншых матывы. Гала-канцэрт майстроў мастацтваў Рэспублікі Беларусь аб’яднае шмат-

лікіх артыстаў на адной сцэне з “Песнярамі”. Пачнецца імпрэза песняў “Касіў Ясь канюшыну” — вядомай і любімай у розных краінах свету, а завершыцца сапраўдным “хітом” — кампазіцыяй “Бывайце здаровы, жыўце багата”. Не першы раз ужо выступ-

“Беларусь — гэта мы!”

Ёсць білет на “Напеў...”?

На пачатку кастрычніка ў рамках грамадска-культурнай акцыі “Беларусь — гэта мы!” у Брэсце і Мар’інай Горцы пройдзе шэраг мерапрыемстваў.

Так, у Брэсце 9 кастрычніка запланавана выступленне Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Рэ-

спублікі Беларусь. Па словах дырэктара Брэсцкай абласной філармоніі Зоі Шустыкавай, рэкламныя афішы і расцяжкі, якія паведамляюць пра прыезд знакамітага калектыву, вісяць па ўсім абласным цэнтры, арганізаваны, натуральна, і продаж білетаў. У касе філармоніі, па даных на 30 верасня, засталася іх не так ужо і шмат, таму тым жыхарам Брэста, якія яшчэ не паспелі іх набыць, варта паспяхацца.

Ю.Ч.

З грыфам “Рассакрэчана”

Днямі ў Беларускім дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны адкрылася гісторыка-дакументальная выстаўка архіўных дакументаў “Савецкае грамадства і вайна. 1941 — 1945”. У рэалізацыі праекта прынялі ўдзел дзяржаўныя і ведамасныя архівы і музеі, грамадскія арганізацыі Беларусі і Расіі.

У цэнтры ўвагі выстаўкі — сведчанні непасрэдных удзельнікаў падзей, невядомыя раней дакументы пра паўсядзённае жыццё і побыт на фронце і ў тыле, у блакадны Ленінградзе і на акупаваных ворагам тэрыторыях СССР.

Рэдкія архіўныя дакументы паказваюць складаны працэс перабудовы эканомікі на ваенны лад, эвакуацыю прамысловасці на ўсход, будаўніцтва авіяцыйных заводаў, арганізацыю вы-

творчасці снарадаў і стралковай зброі. Вялікую цікавасць і каштоўнасць для навукоўцаў мае комплекс дакументаў пра выпрабаванні новых мадэляў танкаў і самалётаў.

Па словах загадчыка аддзела гісторыі партызанскага руху Наталлі Яцкевіч, на выстаўцы прадстаўлены ўнікальныя дакументы, якія яшчэ зусім нядаўна былі строга засакрэчаны. Гэта і рукапісны праект Указа аб стварэнні Дзяржаўнага камітэта абароны СССР ад 30 чэрвеня 1941 года, матэрыялы, звязаныя з эвакуацыяй прадпрыемстваў і нават тэхнічная дакументацыя найноўшых на той час навуковых распрацовак ваеннай тэхнікі.

І калі матэрыялы расійскіх архіваў — гэта пераважна лічбавыя копіі, дык Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь для экспанавання на выстаўцы перадаў папкі з арыгінальнымі дакументамі часоў Вялікай Айчыннай вайны — таксама з грыфам “Рассакрэчана”. Як адзначыла Наталля

Яцкевіч, у перспектыве матэрыялы выстаўкі плануецца выкарыстаць у экспазіцыях новага будынка Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Тым часам працягваецца збор сродкаў на яго ўзвядзенне. На канец верасня на рахунак музея паступіла 27 мільёнаў 217 тысяч рублёў. Па словах дырэктара Сяргея Азаронка, літаральна кожны дзень да акцыі далучаюцца як асобныя грамадзяне, так і арганізацыі. Нагадаем нумары разліковых рахункаў, на якія можна пералічыць сродкі на ўзвядзенне новага будынка Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны:

РІС 3642900000887 у беларускіх рублях, філіял № 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472;

РІС 3642900000858 у доларах ЗША, філіял № 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472;

РІС 3642900000917 у еўра, філіял № 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472;

РІС 3642900000904 у расійскіх рублях, філіял № 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472.

Турысты, што наведваюць рэгіён, могуць ажыццявіць экскурсію як па “Залатым кальцы Гомельшчыны”, дзе ўлічваюцца іх асабістыя пажаданні, так і па ўсёй краіне. “Удасканальвацца можна ў розных накірунках, асабліва ў складанні новых маршрутаў, — заўважае Надзея Брагіна. — Яшчэ столькі недаследаваных мясцін, якія стануць для любога падарожніка нечаканасцю!”

Конкурс “Пазнай Беларусь” праводзіцца з 2002 года пры падтрымцы Міністэрства спорту і турызму і Нацыянальнага агенцтва па турызме. Гомельскі ансамбль неаднаразова ў ім удзельнічаў. Летась і пазалетась атрымліваў граматы, а званне лаўрэата — упершыню.

Палац — аб’ект інтарэсу

Конкурс “Пазнай Беларусь” завяршыўся перамогай для Гомельскага палацава-паркавага ансамбля. Установа атрымала званне лаўрэата ў намінацыі “Лепшы аб’ект турыстычнага інтарэсу”, вытрымаўшы канкурэнцыю з Дзяржаўным мемарыяльным комплексам “Хатынь” і гісторыка-культурным комплексам “Лінія Сталіна”.

На ўзнагароджанні ў Ракаве прысутнічала загадчык аддзела навукова-асветніцкай работы ансамбля Надзея Брагіна. Яна паведала карэспандэнту “К”, што поруч з імі ў гэтай намінацыі (якіх было дзесяць) спрабавалі свае сілы яшчэ каля дваццаці ўстаноў. Але найбольш запатрабаванымі ў беларускіх турыстаў сталі экскурсійныя маршруты і туры, якія можна ажыццявіць пры дапамозе палацава-паркавага ансамбля. Таксама яго супрацоўнікі атрымалі граматы ў новай намінацыі — “Лепшы інавацыйны падыход у турызме”.

...І загучыць арган

Працягваюцца работы па рэстаўрацыі Сафійскага сабора ў Полацку.

Па словах намесніка дырэктара Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка Тамары Джумантаевай, ужо практычна завершана замена кроквеннай канструкцыі сабора. Да гэтага часу — на працягу лета — аматары арганнай музыкі не мелі магчымасці наведваць канцэртную залу і ўбачыць унікальны арган.

Дзякуючы аператыўнай працы рэстаўратораў, 8 кастрычніка Беларускае дзяржаўнае акадэмічнае музычнае тэатр адкрые XXVIII канцэртны сезон у Сафійскім саборы з пра-

грамай “Па старонках класічных аперэт”. Як паведала “К” Тамара Джумантаева, у наступным годзе будуць праведзены маштабныя работы па рамоне фасада Сафійскага сабора. Усяго рэстаўрацыя ўнікальнага помніка архітэктуры будзе праводзіцца цягам трох гадоў. А неабходныя сродкі для комплекснай рэстаўрацыі Сафійскага сабора ў Полацку выдаткаваў Віцебскі абласны выканаўчы камітэт.

Тым часам у Полацку працягваюцца мерапрыемствы ў межах рэспубліканскага праекта “Культурная сталіца Беларусі-2010”. У прыватнасці, па словах галоўнага спецыяліста аддзела культуры Полацкага гарвыканкама Юліі Аўчыннікавай, 10 кастрычніка

адбудуцца доўгачаканыя гастролі Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Рэспублікі Беларусь.

К.А.

Ці атрымаем новы статус?

Прадстаўнікі Міжнароднай федэрацыі асацыяцыі кінапрадзюсераў (FIAPF) запрошаны на XVII Мінскі міжнародны кінафестываль “Лістапад”. Наш кінафорум мае ўсе шанцы трапіць у гэтую прэстыжную арганізацыю сусветнага маштабу. Пра гэта паведамлі карэспандэнту “К” у Дэпартаменце па кінематаграфіі Рэспублікі Беларусь.

дэрацыя асацыяцыі кінапрадзюсераў сумеснымі сіламі распрацоўвае механізмы фінансавання фільмаў з дзяржаўнага і прыватнага сектараў, заканадаўства па аўтарскім праве. У яе ўваходзяць такія вядомыя кінафорумы, як Берлінскі, Венецыянскі, Канскі кінафестывалі і шматлікія іншыя.

Між іншым, працягваецца падрыхтоўка да “Лістапада”. Урачыстыя цырымоніі адкрыцця і закрыцця, якія прывабліваюць шматлікую публіку, адбудуцца ў Палацы Рэспублікі. Адкрые кінафестываль фільм “Брэсцкая крэпасць”. Гледачоў чакае шмат стужак, створаных у краінах СНД і былога СССР, а таксама — працы кінематаграфістаў з іншых краін свету.

Каардынаваць праграму ігравога кіно будзе кінартык Ігар Сукманю, кінадраматург Ірына Дзям’янава ўзначаліць праграму дакументальнага кіно, а праграму “Лістападзіка” — кіназнаўца Ксенія Даніна. Дададзім, што сам фестываль дзіцячага і юнацкага кіно распачнецца 4 лістапада, напярэдадні адкрыцця “дарослага” форуму.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

А на экране — прэм’еры!

Канец верасня стаўся багатым на кінапрэм’еры ад твораў “Беларусьфільма”

Коц, Аляксандр Кашпераў. Стужка створана Нацыянальнай кінастудыяй “Беларусьфільм” сумесна з прыватнай расійскай кінакампаніяй.

Так, 30 верасня ў сталічным кінатэатры “Цэнтральны” адбыўся прэм’ерны паказ мастацкага фільма “Вока за вока”. Рэжысёрам стужкі, а таксама аўтарам сцэнарыя стаў Генадзь Палока, апэратарам-пастановаўшчыкам — Таццяна Логінава. Галоўную ролю ў фільме сыграў Уладзімір Гасцюхін. З ліку беларускіх акцёраў у карціне заздзейнічаны народныя артыст СССР, народны артыст Беларусі Расціслаў Янкоўскі, а таксама майстры экрана Іван Мацкевіч, Алеся Пухавая, Алег

Дзевяне ў гістарычнай драме адбываецца ў паслярэвалюцыйныя гады. Прафесар юрыдычнай акадэміі, генерал пры царскай уладзе, Адамаў аказваецца ў колавароце новых падзей. Фільм зняты паводле аповесці Барыса Лаўрэнева “Сёмы спадарожнік”.

А ў відэакомплекс “Цэнтр-відэа” ў гэты ж дзень адбыліся традыцыйныя ўжо прэм’ерныя паказы дакументальных фільмаў. І гэтым разам гледачам прапанавалі работы “Зоська Верас”, “Свет Караткевіча” і “Даўеку”, знятыя майстрамі студыі “Летапіс”.

Спектакль — застанецца

Беларускі рэспубліканскі тэатр юнага гледача, як вядома, працуе цяпер на арандаваных сцэнічных пляцоўках, бо тэатральны будынак знаходзіцца на рэканструкцыі. Работы мяркуюцца завяршыць у 2013 годзе, але ўжо цяпер кіраўніцтва ТЮГа думае пра тое, каб інтэр’ер старой новай установы вабіў цеплынёй і змястоўнасцю.

У ёлачнай зале, дзе ўзімку ладзяцца ранішнікі, з’явіцца музей гісторыі ТЮГа. Ініцыятыва належыць дырэктару ўстановы Юрыю Куліку. Як ён паведаміў “К”, экспазіцыя будзе прывабнай для юных наведвальнікаў, іх бацькоў і саміх артыстаў. У якасці экспанатаў будуць прэзентавацца сцэнічныя касцюмы, макеты дэкарацыі, архіўныя дакументы і фотаздымкі... “Першы спектакль тэатра быў пастаўлены ў 1931 годзе, — кажа Юрый Кулік, — так што распавесці ёсць пра што”.

А вось меркаванне мастацкага кіраўніка ТЮГа Уладзіміра Савіцкага: “Станіслаўскі казаў: “Спектакль за-

канчваецца, і нічога пасля яго не застаецца”. З дапамогай нашага музея мы зможам паведаміць аматарам сцэнічнага мастацтва, як нараджаўся тэатр і як сталае, як хварэў і выздараўліваў”.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ

Ідэя стварэння дзяржаўнага прадзюсерскага цэнтру ў сферы кіно ўпершыню была агучана падчас сустрэчы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі з дзеячамі культуры па пытаннях развіцця айчынай кінематографіі. Міністр культуры краіны Павел Латушка выказаў упэўненасць у тым, што менавіта рацыянальны і ўзважаны прадзюсерскі падыход у перспектыве здолее вырашыць фінансавыя, творчыя і арганізацыйныя праблемы беларускага кінематографа.

Функцыямі цэнтру, а фактычна — Нацыянальнага інстытута кіно, стварэнне якога — у бліжэйшых планах, стануць кардынальныя высілкі ўсіх суб'ектаў кінавытворчасці, наладжванне паміж імі партнёрскіх адносінаў, размеркаванне бюджэтных сродкаў, а таксама — пошук новых ідэй і сцэнарыяў.

На думку выконваючага абавязкі дырэктара Дэпартамента па кінематографіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Андрэя Бычкова, заснаванне Інстытута кіно — заканамерная праява мэтанакіраванай палітыкі па лібералізацыі беларускай эканомікі. Адна з галоўных мэт — стварыць добрыя перадумовы для прыватнай ініцыятывы ў кінавытворчасці. Захаваўшы, пры гэтым, яе дзяржаўную падтрымку.

ку, — кажа Андрэй Бычкоў. — Прыкладам, ва Украіне мала ведаюць пра беларускае кіно — як, зрэшты, і наадварот. Хаця менавіта разам мы здолелі б куды больш паспяхова вырашаць адну з галоўных задач еўрапейскай кінаіндустрыі — супрацьстаянне экспансіі з-за акіяна.

Выйсцем з гэтага становішча Андрэй Бычкоў бачыць сумесныя кінапраекты — яны дазваляюць не толькі вырашыць фінансавыя пытанні, але і паглыбіць культурныя сувязі. Тым болей, адпаведны дагавор паміж краінамі СНД аб сумеснай кінавытворчасці ўжо існуе.

— Але яго рэалізацыя на практыцы пакуль досыць сціпая, — кажа в.а. дырэктара Дэпартамента па кінематографіі. — Гэта можна лёгка патлумачыць: навошта напружвацца і шукаць партнёраў, калі дзяржава і без таго забяспечвае стопрацэнтнае фінансаванне?

— Гэта адпавядае міжнароднай практыцы, — адзначае Андрэй Бычкоў. — Прыкладам, палітыка ў галіне дзяржпадтрымкі кінаіндустрыі ў Германіі скіравана на дапамогу тым стужкам, якія маюць апырыёры слабыя пазіцыі на рынку.

І яшчэ адзін немалаважны нюанс. Бюджэтную падтрымку будуць мець толькі сацыяльна значныя кінатворы. Адпаведна, апрача глядацкай запатрабаванасці айчыннае кіно пакідае за сабой і іншую шкалу ацэнкі.

— Зразумела, што Нацыянальны інстытут кіно ахвотна разгледзіць любы прадзюсерскія заяўкі, — кажа Андрэй Бычкоў. — Але гэта не значыць, што кожная з іх атрымае дзяржаўнае фінансаванне. Мы павінны вызначыцца з прыярытэтамі. А вось на камерцыйнай аснове можна ажыццяўляць любыя праекты — вядома, апрача тых, якія супярэчаць заканадаўчым і этычным нормам.

тым, як стужка трапіць у пракат, яе казваюць фокус-групе. І калі глядач абомедзі на падае з крэсла ад смеху або меладрама не выціскае слязінку, прадзюсер прымушае рэжысёра перарабляць фільм — крыўдуй не крыўдуй. Гэты падыход можа падацца жорсткім, але ён аб'ектыўны.

Незалежныя прадзюсеры мараць пра той дзень, калі яны здолеець канкуруваць з Нацыянальнай кінастудыяй за права атрымання дзяржаўных заказаў — і, адпаведна, субсідый.

— Гэта нармальнае практыка, — лічыць Андрэй Бычкоў. — І з часам яна будзе ўкараняцца.

Але ці не пагражае такі падыход гіганту айчынай кінавытворчасці? Ці мае ён шанцы выйграць тэндар, апынуўшыся ў жорсткім канкурэнтным полі? Тым болей, невялікія кампаніі здолеець прапанаваць за свае паслугі меншыя цэны.

Рызыка ў жорсткім канкурэнтным полі

Адкуль пачатак?

— Нам не трэба вынаходзіць вельмі, — перакананы Андрэй Бычкоў. — Інстытуты кіно ўжо даўно і плённа функцыянуюць у многіх краінах свету. Мы ўважліва вывучылі і прааналізавалі досвед іх працы — без сумневу, ён можа быць для нас вельмі карысным.

Першынцам у горадзе падобных устаноў стаў Брытанскі інстытут кінамастацтва, заснаваны пад апекай Яго Вялікасці Георга V яшчэ ў 1933 годзе з мэтай “заахвочвання развіцця мастацтва кіно і тэлебачання на тэрыторыі Злучанага Каралеўства і папулярызавання іх выкарыстання для фіксацыі сучаснага жыцця і манер”. Лагатып інстытута можна сустрэць у цітрах многіх легендарных фільмаў, знятых пры яго фінансавай дапамозе, арганізаваны ім Лонданскі міжнародны кінафестываль мае стабільны прэстыж, а свае нязменныя задачы ўстанова выконвае з дапамогай аднаго з найлепшых кінатэатраў фармату IMAX у брытанскай сталіцы, які знаходзіцца ў яе ўласнасці.

Назва яшчэ аднаго “ветэрана” распачынае ці не кожную стужку Інгмара Бергмана. Шведскі кінаінстытут стабільна аказвае фінансавую падтрымку не толькі кінавытворцам сваёй краіны, але і сумесным праектам з іх удзелам. “Мэтай падтрымкі капрадукцыі з’яўляецца ўмацаванне стасункаў паміж шведскімі кампаніямі і замежнымі прадзюсерамі, а таксама спрыянне росту прафесійнага развіцця і памкненне дапамагчы фільмам перасякаць межы”, — пазначана на афіцыйным сайце арганізацыі.

Арыгінальную крыніцу фінансавання мае Фінскі фонд кіно, размешчаны ў колішнім партовым тэрмінале Хельсінкі. Значная частка сродкаў, якімі ён аперыруе для падтрымкі найбольш значных нацыянальных кінапраектаў, паступаюць на яго рахунак ад дзяржаўнай кампаніі па правадзенні латарэй.

Дарэчы, ідэя стварэння фонду падтрымкі айчыннага кіно агучвалася і падчас згаданай ужо сустрэчы з Кіраўніком беларускай дзяржавы.

Формула 70 на 30

У цяперашняй беларускай кінаіндустрыі прадзюсерскія функцыі ў той ці іншай ступені размеркаваны паміж Дэпартаментам па кінематографіі Міністэрства культуры і Нацыянальнай кінастудыяй “Беларусьфільм”. Але вызначыць асобу або інстытуцыю, якая прымае рашэнне і бярэ на сябе адказ-

Прадзюсерскі падыход у інтарэсах кінагледача

насць за канчатковы прадукт, у сённяшняй схеме вытворчасці няпроста. Зрэшты, ва ўмовах, калі стасункі дзяржавы і кінаіндустрыі вызначаліся формулай “бензін наш, ідзі вашы”, прадзюсеру прасіць не было дзе разгарнуцца.

— У той сітуацыі, калі дзяржава фінансуе кінапраект на ўсё 100%, у вытворцаў няма стымулу шукаць дадатковыя інвестыцыі, — кажа Андрэй Бычкоў. — Але ж гэты час ужо мінае. Неўзабаве дзяржбюджэт будзе пакрываць толькі да 70% выдаткаў на той ці іншы поўнаметражны ігравы фільм.

Астатнія сродкі — гэта інвестыцыі, якія могуць паступаць як ад дзяржаўных кампаній (прыкладам, тэлеканалы), так і ад прыватных — айчынных і замежных. А таксама, хай сабе пакуль і чыста гіпатэтычна, — уласныя грошы кінавытворцаў і нават банкаўскія крэдыты.

— Мы выступаем з прапановай аб ільготным крэдытаванні кінапраектаў, — адзначае Андрэй Бычкоў.

У кожным разе, такая схема сама сабою актуалізуе ролю прадзюсера. Чалавека, які будзе шукаць зацікаўленых інвестараў і рупіцца пра вяртанне іх грошай. Апошняе, у сваю чаргу, магчыма толькі ў адным выпадку — калі выніковы прадукт будзе якасны і запатрабаваны глядачом.

Суадноснасць 70 на 30 — невыпадковая. Траціна бюджэту фільма — гэта тая частка, якую рэальна магчыма вярнуць у нашых варунках.

— Як паказвае суветная практыка, аб’ём дзяржпадтрымкі нацыянальнага кіно адваротна прапарцыйны памеру краіны, — кажа Андрэй Бычкоў. — І гэта зразумела: чым меншая дзяржава, тым меншы яе ўнутраны кінарынак. Вось і на Беларусі ён зусім невялікі. Зрэшты, і ў многіх нашых суседзяў нацыянальнае кіно таксама не акупляецца.

Вядома, гэтыя аб’ектыўныя абставіны магчыма пераадолець. Шлях вельмі просты: выхад на знешнія рынкі, хай сабе і толькі суседніх краін.

— На жаль, у нашым рэгіёне яшчэ не складалася тая няпісаная зычка партнёрскіх адносінаў, якая, урэшце, прывяла б да стварэння агульнага кінарын-

Развіццё міжнародных кантактаў — адна з найважнейшых задач будучага Нацыянальнага інстытута кіно. Яна мае два аспекты: прасоўванне беларускіх фільмаў на замежныя рынкі (колькі год таму айчынныя рэжысёры скардзіліся, што ім даводзіцца адпраўляць свае творы на фестывалі за ўласныя грошы) і наладжванне сумеснай кінавытворчасці.

Адной з функцый Інстытута кіно акурат і з’яўляецца вызначэнне гэтых прыярытэтаў — тых праектаў, на чыю падтрымку мэтазгодна выдаткоўваць бюджэтныя сродкі. Дзеля гэтага будзе створаны адмысловы савет, куды ўвойдуць аўтарытэтных эксперты.

— Цяпер у нас модна ўшчуваць “чыноўнікаў ад кіно”, — кажа Андрэй Бычкоў. — І калі чы-

я сьці

за-

д у м а

не прахо-

дзіць, амбітны

творца схільны тлумачыць гэта

зайздрасцю і інтрыгамі. Новая схема стане абсалютна празрыстай, а рашэнні будуць прымацца калегіяльна.

Жорстка, але аб’ектыўна

Яшчэ не так даўно прадзюсер успрымаўся ў творчых колах быць казаным персанажам, здатны вокалгненна вырашыць усе праблемы, а потым яшчэ і “азалаціць”. Але тыя рэжысёры, каму давялося пашчыраваць хаця б на кінаніве суседняй Расіі, ужо пазбавіліся падобных ілюзій. І зразумелі, што ад уласцівых іх прафесій амбіцый нярэдка даводзіцца адмаўляцца.

— Прадзюсер скіраваны не на рэалізацыю ўласных амбіцый, а менавіта на вынік, — кажа Андрэй Бычкоў. — Перадусім яго цікавіць, як устрыме фільм мэтавая аўдыторыя. Пазіцыя ж многіх айчынных рэжысёраў — “я хачу здымаць тое, што хачу”. Маўляў, дайце нам волю, і мы самі ведаем, што і як рабіць. Але тады ў мяне паўстае пытанне: слухай, калі ты геній, дык чаму ж на твае фільмы глядачоў сілком не загоніш? Можа, трэба “памяняць народ”, як іранічна прапаноўваў у падобным выпадку Бертольд Брэхт? За мяжою перад-

магчыма сць знізіць цану выніковага прадукту.

Памятаеце класікаў: эра нямога кіно ўжо скончылася, эра гукавога — яшчэ не пачалася, і ў выніку — “творчы прастой”. Ці не апынецца ў такой самай сітуацыі і айчынны кінематограф падчас “пераходнага перыяду” ад дзяржфінансавання да прадзюсерскай ініцыятывы?

— Нічога страшнага не адбудзецца, — упэўнены Андрэй Бычкоў. — Змены будуць мець эвалюцыйны характар. Тым болей, планы на бліжэйшыя гады ўжо збольшага сфарміраваныя, і новыя карціны — у тым ліку, дарэчы, і сумесныя праекты — “запусцяцца” паводле графіка. А паступовае ўкараненне прадзюсерскага падыходу ў айчынай кінавытворчасці прымусяць і творцаў і вытворцаў ставіцца да сваёй працы больш адказна. Трэба памятаць, што кінавытворчасць — гэта рызыка не толькі творчая, але і фінансавая.

І сапраўды, прадзюсерам даводзіцца трымаць іспыт, перш-наперш, не перад мастацкімі саветамі і нават не перад дзяржаўнай інстанцыяй, а непасрэдна перад глядачом. А ён, як вядома, галасуе рублём.

Ілля СВІРЫН

Карціна — звыкляя

Пра святы ў нас, так ужо павялося, клопаціцца, найперш, дзяржава. Але чым далей, тым больш улады і грамадскасць пачынаюць дбаць не толькі пра саму наяўнасць чырвоных дат календара, але і пра іх начынне. Для нас ужо стала нормай, калі ў святочныя дні ладзяцца масавыя шэсці,

асабліва ў рэгіёнах, па выхадных і святочных днях размяркоўваюць “спецабслугоўванне” на некалькі месяцаў наперад. Прычына, верагодна, не толькі ў нежаданні гаспадынь стаяць да страты прытомнасці ля гарачай пліты на кухні. Невыпадка дырэкцыя пунктаў грамадскага харчавання пачала “сябраваць” з “масавікамі-забаўляльнікамі”, каб

прыватнік. Прычым робіць тое выключна праз уменне аказацца са сваёй рэкламай на старонках спецыялізаваных газет і часопісаў, у электронных СМІ ці нават на звычайнай дошцы аб’яў. На жаль, радок аб абслугоўванні карпаратыўных або сямейных мерапрыемстваў не кожная ўстанова культуры імкнецца вылучыць вялізнымі літарамі. І дарма. Думаецца, суадносіны “цана — якасць — вопыт” будуць тут на карысць прафесіяналаў сферы культуры.

хай, нават у трагедыі атрымліваць катарсіс. Дый само “музейнае” спалучэнне пастаяннай экспазіцыі і выставачнай залы, дзе ўсё рэгулярна змяняецца, — ці ж гэта не “мадэль жыцця”?

— Гэта не проста перанос межнай практыкі, — сказала дырэктар галерэі Тацяна Бембель, — а спроба яго адаптацыі. Іншымі словамі, творчы падыход неабходны і тут. Але, прызнаюся, наша ідэя з самага пачатку атрымала вялікі розгалас. Нам не давялося рабіць аб’явы, не як “піярыцы” саміх сябе. Пэўна, спрацавала “сарафаннае радыё” —

Лавіць атмасферу

— Наш праект, — працягвае Тацяна Бембель, — мы назвалі “Свята — у жыццё!”. Уласна кажучы, гэта своеасабліва “школа тамады”. Але асноўны прынцып наступны: свята нараджаецца не звонку, а менавіта ў душы. І ўжо адтуль распаўсюджаецца на астатняе наваколле, на ты, хто побач з табой.

Ды ўсё ж — з чаго пачынаецца свята? У галерэі Шчамялёва паспрабавалі вылучыць яго складнікі і пачалі праводзіць заняткі па спевах (сольных і групавых, але, найперш, застольных), пластыцы (вядома, танцавальнай, але на невялікай прасторы — у межах, найперш, кватэры), псіхалогіі і дызайну (як падабраць падарунак, як яго аформіць, прыпаднесці), стварэнню іміджу (як змяніць сваё аблічча з дапамогай адно шаліка), сервіроўкі стала і афармлення навакольнай прасторы (з дапамогай самых простых сродкаў).

— Правільны, — працягвае мая суразмоўца, — можна вывучыць, вызубрыць. Навыкі — на практыкаваць. Але мы імкнёмся да іншага — навучыць чалавека “лавіць атмасферу”, кіраваць сваім настроем, творча ставіцца да ўсяго, з чым сустракаешся ў жыцці. Чалавек, здараецца, губляецца нават тады, калі “сустракаецца” з уласным узростам. Дзеці звычайна хочуць хутчэй стаць дарослымі, дарослыя ж — рэзка памаладзецца. А са сваім узростам трэба сябраваць. Прыслухоўваюцца да яго, не пярэчыць, але ж і не ісці ў яго на паваду. А ў многіх з нас (дарэчы, незалежна ад полу і нават ад узросту) спрацоўвае іншая формула: маўляў, усё лепшае ўжо мінула і больш не паўтोरываецца. А між тым, вельмі многае залежыць не ад фізіялагічнага стану чалавека, а ад яго псіхалагічнай настройкі. Калі ён сам сябе ў душы пахаваў, дык хто яму

Жыццё без святаў не жыццё. Аксіёма. Але ці ўвем мы святкаваць? І што ўвогуле ўкладаем у само слова “свята”? Зрэшты, каб стварыць адпаведны настрой, неабходна яго яшчэ і цаніць. Тэхналогію стварэння добрага настрою праз пасрэдніцтва ўстановы культуры паспрабавала высветліць наш карэспандэнт.

канцэрты на адкрытых пляцоўках (апошнія — не толькі ў праліўны дождж, але і нават у марозную навагоднюю ноч!), калі нас, як на дзіцячых ранішніках,

запрашаюць да інтэрактыву: прыняць удзел у жартоўных конкурсах, розыгрышах, карагодах ці хача б у прытанцоўванні ў такт музыцы. Такія масавыя святкаванні наўпрост тычацца работнікаў культуры: менавіта на іх, у першую чаргу, складаецца “выкананне задачы па забеспячэнні” святочнай праграмы і, адпаведна, святочнага настрою. Больш за тое, апошнім часам многія сапраўды імкнуча адарвацца ад мяккай канапы і пашукаць прыгодаў (у добрым сэнсе слова!) на вуліцы. Ці ў канцэртнай зале — ад вялікіх палацаў да сельскіх клубаў.

Шматлікія апытанні, што раз-раз праводзяцца СМІ ці ў Інтэрнэце, выдаюць звыклую карціну: моладзь прызвычалася хадзіць “на сходку” (так цяпер пачалі называць “выхад у горад” у кампаніі сяброў), старэйшае пакаленне — збірацца за святочным сталом з абавязковым салатам “аліўе”. Але вось што цікава! Якім бы ні было святкаванне — з абавязковым тэлевізарам насупраць ці з артыстамі на плошчы, — яно зводзіцца да адной формулы. Прычым, калі можна так сказаць, “спажывецкай”.

“Зрабіце нам свята!”

Прыкладна так яна і гучыць. Здавалася б, усё правільна: кожны павінен займацца сваёй справай. І калі мы ўжо не засталіся дома, дык хочам атрымаць тое свята — з рук у рукі. Маўляў, мы ж прыйшлі! Артысты, рэжысёры, метадысты — робяць. Распрацоўваюць сцэнарыі, рыхтуюцца, рэпэціруюць.

У тым, што попыт не застаецца без прапановы ў адказ, вялікая заслуга Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Спецыяльнасць “рэжысура народных абрадаў і масавых святаў” карыстаецца ўсё большай папулярнасцю. Бо запатрабаваная! І можа прыносіць рэальны прыбытак! Сёлета, да прыкладу, конкурс на яе склаў 2,2 чалавека на месца. Імкнуча атрымаць гэту спецыяльнасць і тыя, хто рэальна збіраецца працаваць у гэтай галіне, і тыя, хто ўжо знайшоў сябе ў крыху іншай сферы: маўляў, на перспектыву. І ў гэтым ёсць рацыя.

Звярніце ўвагу: калі раней “пасада” тамады была, можна сказаць, грамадскай, на ўзроўні хобі, дык з цягам часу некаторыя пачалі гэтым “падпрацоўваць”. Затым — працаваць. Сёння ж узнікае, і не толькі ў сталіцы, усё больш разнастайных святочных агенцтваў. І яны не застаюцца без працы. Бо і заказаў становіцца ўсё болей! Многія рэстараны, кафэ, нават звычайныя сталовыя,

Давайце святкаваць! Толькі — па тэхналогіі

Ці прыжывецца “імплантант”?

Але вернемся да згаданага раней “Дай!”

Дадэнае, між іншым, таксама трэ-

А вы ўмеце “зрабіць сабе свята”?

кліенты адразу атрымлівалі не толькі гастронамічную, але і культурную праграму — амаль па прынцыпе “ўсё ўключана”. Няўжо ўся справа толькі ў рэсцые дабрабыту?

Пэўна, не, бо гатовыя святочныя сцэнарыі можна знайсці нават у Інтэрнэце — абсалютна бясплатна. Прычым на ўсе выпадкі жыцця: ад карпаратыўна да школьнага выпускнога, ад вясялля да юбілею і нават дня нараджэння ў сямейным коле. Можна, зразумела, замовіць і эксклюзіў. Як у той жа модзе: можна прыдбаць адзенне “паточнае”, а можна — дызайнерскае. Як кажучы, на колькі хопіць грошай. А на колькі — уласнай фантазіі?

Бо свята (як і праца, у рэшце рэшт) — адзін з найбольш дакладных паказальнікаў нашага стаўлення да жыцця і таго, хто мы ёсць. Таму “спажывецкі” вірус, што распаўсюджаецца ўсё больш і ўжо гатовы дасягнуць узроўню эпідэміі, — таксама паказальнік нашай псіхалогіі, зацыкленай на словы, пасвоенным яшчэ ў дзяцінстве: “Дай!”

Але тут варта звярнуць увагу вось на якую акалічнасць. Часцяком абсалютна рэальны пункт прыбыткаў у плане платных паслуг той ці іншай установы культуры “падразае”

ба ўмець атрымаць і, галоўнае, утрымаць. Памятаеце шматлікія казкі пра тое, як ніхто не мог прымусяць прынцыпу засмяяцца? Так і са святамі. Калі мы самі не захочам тое свята адчуць, дык колькі б хтосьці ні намагаўся, цуда не будзе. Нават “заморскі лекар” не дапаможа.

Дарэчы, апошняя фраза пра “імплант” на святочным фронце ўзнікла невыпадкава. Бо з падобнымі праблемамі сутыкнулася і замежжа. У Германіі, напрыклад, адпаведныя праграмы, што спалучаюць псіхатэрапію і практычныя навыкі, існуюць даўно. Ёсць аналагі і ў іншых краінах. Летась такая праграма ўзнікла і ў Беларусі. Прычым (ніколі не паверыце, але гэта так) — на базе Гарадскай мастацкай галерэі Леаніда Шчамялёва.

Здавалася б, мастацкая галерэя — і “курсы святочнага настрою”? Дзіўнаватае, канешне, спалучэнне, але, папраўдзе: што, як не мастацтва (а тым больш, выяўленчае), павінна даваць чалавеку далейшы імпульс жыццёвай энергіі? А яшчэ — вучыць прыгажосці, уменню бачыць патаемны сэнс рэчаў, шукаць гармонію і дасканаласць, падыходзіць да ўсяго па-філасофску, без непракказальных эмацыйных выбу-

не ведаю. А можа, паспрыяла і тое, што вакол галерэі і раней склаўся своеасаблівы “клуб аматараў мастацтва”. Да нас жа не толькі школьнікі ходзяць на экскурсіі, сярод заўсёднаў (як, відаць, і паўсюль) — людзі розных узростаў, шмат пенсіянераў.

Як на мой погляд, дык замежная праграма, на якую арыентаваліся арганізатары нашай, больш накіравана на гендарную праблематыку, на тое, як вярнуць чалавека сталага ўзросту да актыўнага паўнаважнага жыцця, напоўненага падзеямі, і, можа, нават знайсці сябе ў новай прафесіі. Айчыны вопыт, хаця і ахоплівае людзей сталага веку, больш скіраваны на ўнутраныя душэўныя працэсы, якія часта “не маюць узросту”: ну, хто з нас не бачыў людзей, якія не “ўжо развучыліся”, а, наадварот, “так і не навучыліся” радавацца простым жыццёвым дробязям, з удзячнасцю прымаць любое надвор’е і, галоўнае, ва ўсім пачынаць з сябе асабіста. Іншымі словамі, пачынаць з “рэвалюцыі” (і стварэння свята, у тым ліку) не ў сусветных маштабах, а ў адной асобнай ўзятай чалавечай душы.

дапаможа? Толькі ён сам, калі зменіць сваю жыццёвую ўстаноўку, навучыцца не знешнім праявам актыўнасці, а, найперш, унутраным. Гэта, дарэчы, не толькі гуманітарная праблема, што тычыцца сферы культуры, а яшчэ і сацыяльна-эканамічная. У ёй ёсць, калі хочаце, свой эканамічны разлік і эфект!

Сапраўды, калі ўдумацца, чалавек з актыўным светаўспрыманням, з уменнем самастойна “стварыць сабе свята”, а не чакаць, калі яго прынясуць на залатым сподачку, менш хварэе, менш атручвае жыццё навакольным ці то зайздрасцю, ці то вечным “плаканнем” па любой прычыне.

А здавалася б — усяго толькі свята. Праз тыдзень, дарэчы, прафесійнае свята — Дзень работнікаў культуры. Дык што — пачнём і папраўдзе з сябе? Не проста са свята, а з самой філасофіі свята як стану душы.

Надзея БУНЦЭВІЧ

“Лічба” для Караткевіча і Радзівілаў

Фонды якіх дзеячаў культуры і мастацтва Беларусі найбольш запатрабаваныя ў айчынных архівах? Калі атрымаем копіі афіцыйных папер часоў Вялікага Княства Літоўскага? Пра гэта, а таксама пра перспектывы змены і новыя магчымасці архіваў, аб чым заўжды цікава даведацца, карэспандэнт “К” гутарыла з першым намеснікам дырэктара Дэпартаменту па архівах і справаводстве Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь Вольгай БІРУКОВАЙ.

Праграма для падтрымкі

— 15 верасня пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь была зацверджана Дзяржаўная праграма “Архівы Беларусі” на перыяд 2011—2015 гадоў...

— Яе прыняцце для архівістаў усёй краіны стала значнай падзеяй. Новы дакумент накіраваны на ўдасканаленне арганізацыі і кіравання галіной архівазнаўства, а таксама ён вызначае прыярытэты на бліжэйшую пяцігодку. На ажыццяўленне запланаваных мерапрыемстваў выдаткавана 89 мільярд рублёў, з іх 24 — з дзяржаўнага бюджэту, а астатнія сродкі — з мясцовых.

— Зразумела, асноўныя палажэнні Праграмы і яе фінансавы падмурак накіраваны на забеспячэнне захаванасці дакументаў нацыянальнага архіўнага фонду, у тым ліку зборнаў, датычных гісторыі і культуры.

— Так, гэта галоўная задача. Мяне ж радуе, што ў Дзяржпраграме падрабязна прапісаны і грошы, якія плануецца выдаткаваць на развіццё матэрыяльна-тэхнічнай базы дзяржархіваў. Заканатворцы разумеюць: немагчыма захаваць унікальныя дакументы, не праводзячы рэканструкцыю, рамонт спецыяльных памяшканняў. Канешне, Дэпартамент і раней займаўся падобнымі надзённымі пытаннямі, але колішнія аб’ёмы фінансавання дазвалялі рабіць справу вельмі маруднымі тэмпамі. Прыкладам, да гэтага часу яшчэ не здадзены ў эксплуатацыю будынак архіва ў Барысаве. Спадзяюся, дзеянне Праграма дапаможа паскорыць працэсы. Таксама пры нашым Дэпартаменце дзейнічаюць дзве лабараторыі — у Мінску і Гомелі, — якія займаюцца стварэннем лічбавых копіяў і рэстаўрацыяй дакументаў. Прынамсі, у Нацыянальным гістарычным архіве захоўваюцца дакументы XIV стагоддзя, што тэрмінова патрабуюць увагі рэстаўратораў. У крытычным стане сёння вельмі папулярныя метрычныя кнігі. На іх заўсёды шмат заявак ад наведвальнікаў. Мы мяркуюем з дапамогай закладзеных у Праграму грошай пераабсталяваць згаданыя лабараторыі. Пад пільнай увагай Дэпартаменту знаходзіцца Беларускі дзяржаўны архіў кінафотафонадакументаў. Каб захаваць унікальныя сведчанні з’яў культуры мінулага, неабходна набыць найноўшае абсталяванне, якое дазволіць забяспечыць захаванне спадчыны на сучасным тэхналагічным узроўні.

— Што даць такі комплексны дзяржаўны падыход?

— Вельмі хочацца наблізіць айчынную галіну да заходняй мадэлі ў плане аўтаматызацыі. У чытальных залах архіваў краіны, на вялікі жаль, яшчэ далёка не ўсё так добра. Не кожны даследчык забяспечаны камп’ютарызаваным рабочым месцам, трэба больш актыўна пераводзіць навукова-даведчыя апараты ў электронны фармат. Паўнаўдаснаваная інфарматызацыя дапаможа архівам выйсці на якасна новы ўзровень.

Супраціўленне... часу

— Вольга Уладзіміраўна, вернемся да архіўных фондаў. Як вядома, дакументы з цягам часу старэюць...

— Спадзяёмся, выдаткаваныя фінансы дапамогуць справіцца з праблемай захавання фондаў. Прынамсі, у Бе-

Чаму нават копіі рарытэтаў бываюць недаступныя?

ларускім дзяржаўным архіве-музеі літаратуры і мастацтва карыстальнікі часта звяртаюцца да асабістых фондаў Івана Мележа, да дакументаў аб жыцці і творчасці Стэфаніі Станюты, рэжысёрскіх эксплікацый Дзмітрыя Арлова, да дзённікавых запісаў Анатоля Багатырова і Яўгена Глебава. У працэсе выкарыстання дакументы губляюць свой знешні выгляд. З наступнага года Дэпартамент плануе пашырыць фонд алічбоўкі на падобныя асабліва каштоўныя і запатрабаваныя дакументы і фонд іх карыстання. З гэтай мэтай ствараюцца копіі — мікрафільмы або лічбавыя. Апошнім акрамя Рэспубліканскай тэхнічнай лабараторыі мікрафільмавання страхавога фонду дакументацыі і Цэнтральнай лабараторыі мікрафільмавання і рэстаўрацыі дакументаў Нацыянальнага архіўнага фонду, паступова пачынаюць займацца на месцах.

— Муціць, акрамя запатрабаванасці, актуальна і тое, колькі рарытэтаў, датычных нашай гісторыі, сёння ляжыць на паліцах замежных архіваў?

— У тым і справа — неабходна наладзіць пошук падобных матэрыялаў, каб потым стварыць базу дадзеных. Вядома, вельмі хочацца бачыць хаця б копіі іх на радзіме. У Дэпартаменце марыць аб папаўненні поўнага фонду князёў Радзівілаў. Мы хочам атрымаць і копіі дакументаў перыяду Вялікага Княства Літоўскага. Многія каштоўныя дакументы той эпохі разышліся па фондах краін Балтыі, Украіны, Расіі, Польшчы.

У прыватнасці, наш Архіў-музей літаратуры і мастацтва хацеў бы папоўніць свае фонды асабістымі дакументамі з прыватных калекцый, якія тычацца айчынных тэатральных, музычных, літаратурных дзеячаў, мастакоў і скульптараў. Але не кожны архіў або спад-

чынік пагаджаецца нават на капіраванне тых дакументаў, што ў іх маюцца. Спадзяёмся, цэнтралізаваная дзяржаўная падтрымка дапаможа праводзіць перамовы больш плённа. У гэтай сувязі ўдалым прыкладам стала пагадненне з Польшчай аб абмене мікрафільмамі — такім чынам у нацыянальнай скарбніцы з’явіліся чарговыя дакументы, звязаныя з жыццём Радзівілаў.

— Куды трапляюць усе алічбавыя матэрыялы?

— Апрацаваныя файлы і неабходныя інфармацыйна-пошукавыя характарыстыкі да іх перадаюцца ў Беларускі навукова-даследчы цэнтр электроннай дакументацыі, дзе створаны фонд лічбавых копіяў. У сваю чаргу, электронныя тэхналогіі дазваляюць паліць стан саміх архіўных дакументаў і забяспечыць іх захаванасць.

Вырасціць дрэўца. Генеалагічнае

— Новае стагоддзе пашырыла паняцце архіва, ператварыўшы яго з простага сховішча рарытэтных адзінак у шматвектарную ўстаноўку...

— За апошняе дзесяцігоддзе рэспубліканскія, абласныя, занальныя архівы пашырылі сваю дзейнасць па папулярнасці архіўных дакументаў. Мае калегі робяць многае, каб тэа матэрыялы, аб якіх раней ведалі толькі спецыялісты, сталі даступныя шырокаму колу зацікаўленых. Возьмем такую, падавалася б, вывучаную тэму, як біяграфія і творчасць беларускіх песняроў Янкі Купалы і Якуба Коласа. У першыя дні кастрычніка прайшла прэзентацыя зборніка “Купала і Колас, вы нас гадавалі”, аснову якога склалі дакументы Нацыянальнага архіва Рэспублікі Бе-

ларусь, Расійскага дзяржаўнага архіва літаратуры і мастацтва, з літаратурных музеяў творцаў, Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва, Дзяржаўнага архіва Мінскай вобласці, Цэнтральнага архіва Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь... Складальнікі зборніка прадставілі на суд чытачоў шмат дакументаў, аб якіх ніхто не ведаў, а таксама матэрыялаў, якія раней былі даступныя толькі вузкім спецыялістам, у тым ліку — незнаёмыя аўтографы песняроў.

— А яшчэ з 2002 года архівы пачалі займацца айчынным геральдыкай...

— Так, на Дэпартамент была ўскладзена задача вядзення дзяржаўнага геральдычнага рэгістру. Калі ў 2002 годзе нам перадалі гербавы матрыкул, ён налічваў 87 найменняў афіцыйных геральдычных сімвалаў. За восем гадоў мы пашырылі спіс усіх відаў сімволікі да 1125. Падкрэслію, што, як і ў іншых краінах, беларуская геральдыка складаецца з двух вялікіх пластоў: гістарычных гербаў мінулага і сучасных сімвалаў.

Наша праца накіравана на захаванне гісторыка-культурнай спадчыны беларускага народа. Таму пры распрацоўцы герба або сцяга для таго ці іншага населенага пункта мы ў першую чаргу звяртаемся да мінулага. Значыць, што на сённяшні дзень мы ўжо маем гербы шматлікіх гарадоў, гарадскіх пасёлкаў краіны. Зараз па іх распрацоўку пачынаюць звяртацца і вёскі, якія маюць шматвяковую гісторыю.

Да стварэння кожнага новага сімвала прыцягнуты вялікі калектыў. Усё пачынаецца з аўтара канцэпцыі, мастака-геральдыста. Потым будучая сімволіка праходзіць перад зацвярджэннем шматлікіх ўзгадненні з прадстаўнікамі мясцовых улад, прафесіяналамі з геральдычнага савета пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь.

— Апошнім часам вельмі папулярнай тэмай стала стварэнне радаводу. Ці шмат запрасаў такога кшталту?

— Генеалагічную інфармацыю можна знайсці ў многіх дзяржаўных архівах. Але асноўнымі захавальнікамі дакументаў, якія дазваляюць займацца складаннем радаслоўных, з’яўляюцца гістарычныя архівы Мінска і Гродна. Сярод гэтых дакументаў — метрычныя кнігі, рэвізскія сказкі, пасямейныя, рэкруцкія і прывыўныя спісы...

Заўважым, на распрацоўку генеалагічнага дрэва прымаюцца на платнай аснове. Некаторыя асабліва зацікаўленыя асобы самастойна пераглядаюць архіўныя фонды ў пошуках далёкіх родзічаў. Але гэта вельмі аб’ёмная праца. Тут мы зноў выходзім на пытанне алічбоўкі фондаў, паляпшэння тэхнічнай базы. Інфарматызацыя архіўнай галіны дапаможа не толькі павялічыць эфектыўнасць працы архівістаў, але і наблізіць вялізныя аб’ёмы інфармацыі да карыстальніка, дапаможа зрабіць неабходныя рэсурсы больш даступнымі. Тады можна будзе без ценю сумнення заявіць: архіўная спадчына краіны паўнаўдасна працуе на фарміраванне яе будучыні.

Настасся ПАНКРАТАВА
Фота Юрыя ІВАНОВА

“Зямля...” і “Гараджане”

Два праекты “з працягам” днямі прапануе Белтэлерадыёкампанія.

Распачынаецца, у прыватнасці, новы сезон праекта “Зямля беларуская”. Як адзначыла яго кіраўнік Вольга Шпілеўская, трэцяя частка праекта распачнецца 9 кастрычніка серыяй пра Жыткавічы Гомельскай вобласці. Па словах аўтара шэрагу праграм “Зямлі...” у новым сезоне, журналіста АТН Яўгена Пуставога, раней у праекце было шмат рэжысёрскіх выдумаў, цяпер жа ўся ўвага будзе скіравана на тое, каб паказаць рэальнае.

“Ствараючы фільм пра Жыткавічы, мы звярталіся да тэксту “Слова пра паход Ігаравы”, шматлікіх мясцовых гістарычных запісаў, — адзначае аўтар. — Вялікая знаходка: у тых мясцінах захаваліся тры абрады, якія жыхары праводзяць да гэтай пары. Мы пакажам не акцэраў, а сапраўдных носьбітаў старадаўніх абрадаў.

Тры здымачныя групы да канца года плануецца паказаць глядачам Першага канала серыі пра Бярозу, Маларыту, Баранавічы, Ляхавічы ды іншыя раёны Брэсцкай вобласці, якая, такім чынам, будзе прадстаўлена напоўніцу. Пасля Новага года адбудуцца вандроркі па Міншчыне і Гродзеншчыне.

Што ж прудумаюць журналісты тэлеканала пасля таго, як усе раёны краіны ў межах “Зямлі беларускай” будуць паказаны? Яны звернуцца да асобных гістарычных падзей, раскажуць пра вядомых асоб, што нарадзіліся ў славянскіх мясцінах Беларусі.

Яшчэ адзін праект прадэманструе Белтэлерадыёкампанія глядачам Першага. Гэта новы серыял “Гараджане”, які здымае Еўрапейскі Вяшчальны Саюз. “Інтэлігентныя дарослыя глядачы, якія думаюць,” — так ахарактарызаваў яго мэтавую аўдыторыю Дзяніс Кур’ян. Ён стаў аўтарам сцэнарыя серыі пра Мінск, якая ўвайшла ў гэты праект.

“Гараджан” здымаюць у Еўропе ўжо 13 гадоў. Цягам адной серыі можна пачуць два апаведы карэнных жыхароў гэтага горада нейкай краіны, і адзін — ад імя чалавека, які прыехаў сюды працаваць. Белтэлерадыёкампанія запрасіла да ўдзелу ў праекце ЕВС летась, і сёння мы, а таксама вялікая замежная аўдыторыя, зможам паглядзець фільм пра нашых землякоў — сляпога дыджэя і фотамадэль, а таксама даведацца пра гісторыю артыста Беларускага дзяржаўнага цырка, які прыехаў з Кеніі. Рэжысёрам серыі стаў Сяргей Рыбакоў.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Ідэя Леанарда

Дакументальны фільм “Rhombus Sectus” пра Нацыянальную бібліятэку Беларусі, створаны французскімі аўтарамі, быў прэзентаваны днямі ў вядучай кніжнай скарбніцы.

Рэжысёр Рафаэль Зарка прыняў удзел у мерапрыемстве і распавёў беларускім глядачам, чаму будынак нашай бібліятэкі такі цікавы для яго. У Францыі ж прэм’ера атрымала ўжо добрую волю ад крытыкаў.

Здымкі фільма адбываліся ў Беларусі год таму. Маладога французскага рэжысёра прывабіла форма бібліятэкі — ромбакубаактаэдр, якую ўпершыню стварыў Леанарда да Вінчы. Рафаэль Зарка шукаў гэтую форму ўжо восем гадоў і бачыў яе ў архітэктурным выяўленні менавіта ў нас. Разам з рэжысёрам Уладзімірам Леонам яны завіталі ў Беларусь, каб паказаць глядачам відэапраграму пра сувязь архітэктуры, скульптуры і помнікаў. Яны расказалі пра здымкі, свае творчыя планы.

Гэты праект падтрымалі не толькі ў Беларусі, але і ў Францыі — да яго далучыўся Цэнтр мастацтваў горада Жэньвілье (галерэя Эдуарда Манэ). У прэзентацыі прынялі ўдзел саветнік па супрацоўніцтве і культуры Пасольства Французскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь Людзвік Руае, супрацоўнікі, архітэктары будынка НББ.

Лабораторыя дызайну

Слова аб "...крылах"

Па добрай традыцыі, "фірмовы" праект галерэі "Універсітэт культуры" "Тэхна-арт", які сёлета праходзіць у межах Рэспубліканскай выстаўкі "Зямля пад белымі крыламі", мае акрэсленую тэматыку. Гэтым разам — "Знак якасці". Своеасаблівы "трыб'ют" ці не самаму пазнавальнаму ўзору савецкага крэатыву неяк нязмушана пераўтварыўся ў калектыўныя рэфлексіі адносна дызайну як такога. Спрабуючы сябе ў новай іпастасі, удзельнікі выстаўкі навіперадкі дэманстравалі вельмі патрэбную для творчага мыслення якасць — парадаксальнасць.

В.Мешчаракова. "Крылы".

лургічнай і ментальнай прамысловасці. Побач з дзікім віскатам бегае на ланцугу фабрычны цацачны сабакка, якога Ганна Сілівончык і Васіль Пяшкун забяспечылі драўлянай будкай і нават косткай. Кампазіцыю ўдала дапаўняе драўляны ноўтбук ад Сяргея Шылы. "Тэхнакратызм", заяўлены некалі ў якасці стрыжнявой ідэі праекта, набывае фантасмагарычна-іранічныя рысы.

Фатаграфічная частка праекта не імкнецца здзівіць. Сталыя аўтары "Тэхна-арта" прадставілі свае новыя творы, і яны не расчаравалі. Валерый Вядрэнка звярнуўся да класікі, уявіўшы Еўропу не ў выглядзе супермаркета, а як антычны партрэт, на які накладваюцца рэнесансавыя вобразы. Сяргей Ждановіч, чья любоў да інтэрпрэтацыі разнастайных знакаў даўно вядомая, узяў за аснову сваёй серыі вока, выяўленае на іконцы праграмы "Фоташоп".

Як заўсёды, "Тэхна-арт" стаў нагодай лішні раз засведчыць важнасць куратарскага падыходу. Працуючы з пэўным колам аўтараў, якіх можна лічыць "актывам" галерэі, яе дырэктар Дзяніс Барсукі актыўна правакаваў іх на эксперыменты. Адсюль і зладжанасць экспазіцыі, і яе насычанасць сюрпрызамі.

Запытайце ў яго, ці знойдуць калісьці гэтыя дызайнерскія пошукі практычнае прымяненне — або ім наканавана застацца выключна галерэйным эксперыментам?

— Так, галерэя — гэта своеасаблівае лабараторыя, дзе выпрацоўваюцца новыя ідэі, — лічыць Дзяніс Барсукі. — Але з цягам часу яны могуць займець і ўжытковую якасць — вядома, у прыстасаваным, адаптаваным выглядзе. Тым болей, сёння многія мастакі зарабляюць на жыццё менавіта дызайнам — і, адпаведна, маюць сякія-такія магчымасці ўвасабляць свае задумкі.

Зрэшты, гэта ўжо правяраная тэндэнцыя. Варта згадаць, які штуршок развіццю дызайну далі авангардысты мінулага стагоддзя.

Ілля СВІРЫН

А.Салдатава. "Сям'я".

— Кола — гэта ўвасабленне дасканаласці, — патлумачыла яна. — А крылы — нашы імкненні да дасканаласці. Рухаючыся па коле, мы нібы апынаемся ў тым самым месцы, але — ужо іншымі, больш дасведчанымі.

Як вядома, сучасныя мастакі працуюць не толькі з разнастайнымі матэрыяламі, але і са свядомасцю аўдыторыі, унурваючыся ў мысленчыя кантэксты і стэрэатыпы ўспрымання. Аляксандр Зазўла стварыў "метафару навіварат" слова "траян", якое ў большасці сучаснікаў асацыіруецца зусім не з антычнасцю. Замест электронных шкоднікаў, якіх мы не толькі паміраем, але нават і ўявіць не можам, — наўмысна прымітыўная драўляная цацка з салдацікамі ў чэраве каня.

Цэнтральны твор экспазіцыі рана ці позна павінен быць з'явіцца на свет — яго ідэя літаральна лунала ў паветры. Аляксандра Салдатава стварыла партрэт уласнай сям'і ў выглядзе фанерных шчытоў, шчыльна абклееных цэтлікамі з разнастайнымі брэндамі. Ідэя інсталяцыі асаблівых тлумачэнняў не патрабуе.

Непадалёк — касцюм з "мамантаўскай" калекцыі Кацярыны Бурак "Паслядах Далі", зроблены з адыходаў мета-

Дызайн — мастацтва ўтылітарнае, і таму фармалістычныя пошукі многія лічаць яго антыподам. Настася Акуневіч выкарыстала дасягненні поп-арта ў якасці малюнкаў на майкі. Жорстка-мінімалістычнае спалучэнне чорных і белых палос, якое стварае забойчы візуальны эффект, дапаўняюць пазнавальныя выявы сімвалаў Беларусі: трактар, зубр... Майкі можна хоць сёння запусьціць у вытворчасць у якасці арыгінальнага нацыянальнага сувеніра — без кічу і лубковасці.

Замест таго, каб напісаць трактат пра філасофскі сэнс дзвюх перакрываючых палосак (як, напэўна, зрабілі б у такім выпадку яго папярэднікі), Раман Стрыга змясціў гэты абстрактны знак на скуру рэальнай дзяўчыны і зрабіў яе гламурнае фота. Так спалучыліся яшчэ два полюсы.

Вольга Мешчаракова настойліва аспрэчвае тэзіс адносна таго, што сучаснае мастацтва і этнаграфічна-традыцыйнае — гэта антонімы. Яна ўвасабляе прыкметы сучаснай цывілізацыі з дапамогай традыцыйнай тэхнікі саломкапляцення. Новы твор мастака — вельмі цікавае кола з крыламі.

Каларыстыка... паветра

Тэма пейзажу заўсёды вабіла мастакоў розных пакаленняў. Усё характэрнае ў прыродзе, якая відазмянялася з будаўніцтвам гарадоў, вёсак, знаходзіла адлюстраванне ў жывапісе. Але мастакі, каго мы сёння называем лірыкамі краявідаў, за мэту звычайна ставілі выяўленне прыгажосці роднай зямлі, выражэнне сваіх адносін да блізкіх сэрцу мясцін.

Менавіта такім жывапісцам быў Іван Карасёў, з працамі якога сталічны глядач сёння пазнаёміцца ў мінскім Палацы мастацтва.

Персанальная выстаўка выдатнага пейзажыста Беларусі прымеркавана да 100-годдзя з дня яго нараджэння.

Іван Карасёў меў незвычайны талент лірыка-каларыста. Многія яго працы нагадваюць жывапісныя лірычныя песні, вельмі стрыманыя, сціплыя, але напоўненыя сардэчнасцю і душэўнай шчырасцю. Не знойдзеш тут ні ашаламляльных кантрастаў, ні рэзкіх, падкрэсленых сілуэтаў, ні моцных фактурных мазкоў. Нават чорны колер выглядае вельмі мяккім, пранізанным нейкім таямнічым святлом. Лёгкасць, ба-

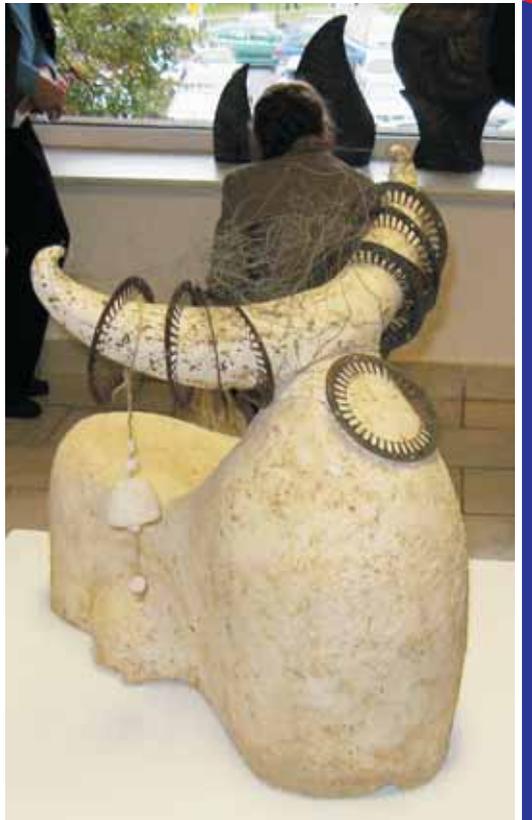
І.Карасёў. "Малодое жыта".

гацце паветра і святла — гэта яго творы. Мастак не кідае выклік глядачу, а, наадварот, імкнецца падзяліцца чымсьці вельмі асабістым, дарагім сэрцу. Такія яго палотны...

Дарэчы, у экспазіцыю ўключаны не толькі пейзажы, прысвечаныя Беларусі. Цэлая серыя работ — вынікі паездкаў мастака на Чорнае мора. Дарэчы, марскія пейзажы Карасёва такія ж лірычныя, камерныя, як і "пленэрныя" працы, зробленыя на роднай рацэ Бобр.

Д.Д.

Час — катэгорыя значная ў мастацкім працэсе. Парознаму з'яву адлюстравваюць мастакі розных часоў, інакш бачаць адны і тыя ж рэчы аднаго часовага адрэзку прадстаўнікі пакаленняў... Таму экспазіцыя "Сёння, заўтра і ўчора", якая прадстаўлена ў Малой зале Музея сучаснага выяўленчага мастацтва, — гэта невялічкі эксперымент і для удзельнікаў праекта, і для музейшчыкаў.

В.Сямашка. "Прамаці".

"Распеўка" пакаленняў

Што адметна, гэта не выстаўка-рэтрапекцыя. А менавіта экспазіцыя такой накіраванасці наладжваюцца, калі арганізатары ставяць за мэту правесці паралелі паміж пакаленнямі. У адной зале сабраныя работы вядомых майстроў Наталлі Жыгамонт і Наталлі Цярэшкі, а таксама іх вучняў і дзяцей — усяго 12 удзельнікаў.

Гэтая форма арганізацыі дае гледачу магчымасць, паблукваючы па зале, звярнуўшы больш пільную ўвагу на шмалыя ля работ, знайсці для сябе цэлы шэраг паралелей і сувязей: паміж настаўнікам і вучнем, куратарам і дыпломнікам, маці і дачкой. Такім чынам, экспазіцыя мае новы падыход да "выставак некалькіх пака-

кам гармоніі кантрастаў і нюансаў, некаторыя мастакі забыліся, што форма ўсё ж такі падуладная зместу.

Цікавымі аматару візуальнага арта будучы жывапісныя палотны Наталлі Жыгамонт, работы высокапрафесійнага ўзроўню да ўдзелу ў выстаўцы прадставіла студэнтка Вольга Сямашка, якая спасцігае тонкасці дэкаратыўна-прыкладной плыні мастацтва. Прымушаюць усміхнуцца незвычайныя людзі, што трапілі ў кадр Аляксея Паўлоўскага і прадстаўлены на выстаўцы ў асобнай серыі "Жыццё".

Зразумела, магчымасць выставіцца на прэстыжнай пляцоўцы ў студэнцкай галерэі выпадае далёка не кожнаму. Па сло-

Н.Жыгамонт. "Чырвоное-чорнае".

ленняў". За мэту ставіцца не супаставіць ці параўнаць творы, што само па сабе робіць іх нібыта двума рознымі бакамі адной з'явы, выяўляе адрозненні, перавагі і недахопы аднаго над другім. "Сёння, заўтра і ўчора" паказвае сувязь людзей, іх блізкасць. Пад час працы поруч, пастаянных творчых і жыццёвых стасункаў нараджаюцца свежыя вобразы і ідэі. Менавіта ў гэтым заключаецца канцэпцыя праекта.

Для максімальнай сканцэнтраванасці на змястоўным аспекце ўдзельнікі абмежавалі палітру трыма колерамі — белым, чорным і чырвоным. На жаль, для некаторых аўтараў сродак стаў самамэтай: захапіўшыся гульнёй колераў, пошу-

вах загадкава выставачнай дзейнасці Музея сучаснага выяўленчага мастацтва Надзеі Зелянко, гэта своеасаблівы аванс на вялікае творчае жыццё ўдзельнікаў: "Спадыяюся, выстаўка стане своеасаблівым штуршком да стварэння новых работ, узнікнення новых ідэй. А гэты праект можа працягвацца вельмі доўга, таму што растуць новыя пакаленні, адкрываюцца новыя імёны, і, я думаю, праз некаторы час мы зможам пазнаёміцца з гэтым праектам зноў". У сваю чаргу, удзельнікі, назваўшы сёлетаю выстаўку своеасаблівай "распеўкай", паабяцалі, што пад час наступнай сустрэчы з гледачом іх творчы "хор" стане яшчэ больш сугучным.

Дар'я ДАНИЛЕВІЧ

Анапу наведла прадстаўнічая айчынная дэлегацыя, сённяшняму стану нашага кінематографа былі прысвечаны адмысловая прэс-канферэнцыя і вячэрні прыём, які наведалі шматлікія госці форуму на чале са старшынёй Саюза кінематографістаў Расіі Мікітам Міхалковым. Апошні, дарэчы, згадаў часы сваёй працы на Беларусі і з задавальненнем прыняў у падарунак дыскі з праграмамі “Белвідэацэнтра”.

На жаль, у Мінск наша дэлегацыя вярнулася без прызавых трафеяў, але памяць пра сябе пакінула доўгую — слова “масакра” і азначэнне новага жанру — “бульба-хорар” на некалькі дзён сталі ці не самымі распаўсюджанымі на вуснах фестывальнага бамонду.

Трэба адзначыць, праграма айчынных экранных твораў арганічна ўлілася ў фестывальную прастору, падзеі якой, у асноўным, разгортваліся паміж глядзельнай залай і памяшканнем для канферэнцый. У апош-

Фестываль у Анапе даведаўся пра сакрэты прыгатавання “бульба-хорару” і станюча ацаніў змены ў беларускім кіно.

Верасень у Анапе, безумоўна, праходзіў пад знакам XIX Адкрытага кінафестывалю краін СНД, Латвіі, Літвы і Эстоніі, больш вядомага аматарам найважнейшага з мерапрыемстваў як “Кінашок”. Беларусы — чаканыя ўдзельнікі фэсту з самага першага года, але сёлетні прыезд стаў для нас незвычайным. Упершыню ў раскладзе паказаў “Кінашоку” асобным пунктам значыліся стужкі спецыяльнай праграмы “У фокусе — Беларусь”.

“Бульба-хорар” не спужаў “Кінашок”

Развагі пра кінафорум, дзе “ў фокусе — Беларусь”

Марскі настрой паўплываў на Аляксандра Колбышава.

нім, дарэчы, па традыцыі адбываюцца ці не самыя важныя падзеі “Кінашоку” — абмеркаванні стужак, дзе зубастыя крытыкі могуць задаць аўтарам любыя пытанні, а потым выказаць сваё, часам не самае ўхвальнае слова. Такім чынам, “Кінашок” — фэст для прафесіяналаў, якія і складаюць тут асноўную масу гледачоў.

Новае слова — на экран!

Беларускае слова на дзевятнаццатым “Кінашоку” прагучала яшчэ да пачатку конкурсных і пазаконкурсных праглядаў. Выступ музыканта-віртуоза Ігара Квашэвіча на святочнай цырымоніі адкрыцця фестывалю ў Летнім амфітэатры Анапы стаў ці не самым запамінальным нумарам канцэртнай праграмы, а малады артыст, пра якога, дарэчы, не раз пісала наша газета, адразу стаў улюбённым мясцовай публікі. Мелодый, што выканаў наш выдатны акардэаніст, адразу задалі баявы настрой усёй беларускай дэлегацыі, бо наступны дзень стаў у некаторай ступені вырашальным для Андрэя Кудзіненкі — рэжысёра нашумелай яшчэ да афіцыйнай прэм’еры стужкі “Масакра”. Выхад карціны да беларускага гледача запланаваны пасля мінскага “Лістапада”, але экзамен, што “першы ў свеце “бульба-хорар” мусіў вытрымаць на “Кінашоку”, пераацаніць немагчыма.

Андрэй Кудзіненка бываў у Анапе некалькі разоў, як удзельнік і нават член журы. Але перад паказам, які стаў афіцыйным адкрыццём праграмы “У фокусе — Беларусь”, рэжысёр відавочна хваліваўся. Зрэшты, як і большая частка нашай дэлегацыі і прадстаўнікоў беларускай прэсы. Слова “Масакра” і пазначаны ў каталозе містычна-прыгодніцкі сюжэт новай стужкі выклікалі сярод удзельнікаў “Кінашоку” пэўны ажыятаж, бо нават сярод прафесіяналаў брэнд “Беларусьфільм” стала замацаваны за ваеннай тэмай. Глядзельная зала прыморскага пансіяната, дзе традыцыйна праходзіць асноўная частка конкурсных праграм форуму, у адрозненне ад большасці праглядаў, на “Масакры” запоўнілася амаль цалкам.

Якія ж уражанні новая беларуская пастаноўка выклікала ў публікі, чыю большую частку складалі крытыкі і карэспандэнты вядучых маскоўскіх выданняў? Адказ на гэтае пытанне можна было атрымаць на пасляпрэм’ернай прэс-канферэнцыі. Яна

аказалася прысвечанай не толькі “Масакры”, але і агульнаму стану спраў у айчынным кіно. Прысутным распаўялі пра тэмаў немалявыя высілкі па паляпшэнні сітуацыі ў беларускім кіно і пераводу яго на сучасныя, рынкавыя адносіны, якія робяць дзяржава і асабіста Прэзідэнт Беларусі. Дэталі, якія выклікала найбольшую рэакцыю залы, — дзяржаўнае фінансаванне годных кінапраектаў на Беларусі спыняцца не будзе! На фоне відавочных цяжкасцей з фінансаваннем, з чым сутыкаюцца калегі-кінематографісты з краін СНД і Балтыі (у тым ліку — Расіі, дзе дзяржаўныя гро-

на “Кінашоку” карціна паказвалася па-за курсам ды і не ў самы зручны час: прагляд пачаўся а палове дванацатай ночы, калі большая частка крытыкаў яшчэ “змагалася” за стужкі конкурснай праграмы ў прэс-клубе.

Самай нечаканай часткай беларускай праграмы сталі паказы вучэбных работ студэнтаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, якія прадстаўлялі майстар курса рэжысёраў тэлебачання, вядомы беларускі журналіст Сяргей Кацёр і студэнт трэцяга курса акадэміі Аляксей Макаранка. Апошні таксама прадставіў сваю аўтарскую работу “Каляровыя кружочкі Насарогава” ў самай кароткай і самай эксперыментальнай праграме фестывалю “Людзі ў межах і за межамі”. Начны паказ беларускіх студэнцкіх штудый сабраў толькі сапраўдных кінаманаў, якія па вартасці ацанілі жартулівыя ролікі — вучэбны “перамантаж” беларускімі студэнтамі стужак савецкай кінакласікі, гэтаксама як і трылеры да фільмаў Нацыянальнай кінастудыі.

Сяргей Кацёр бярэ інтэрв’ю ў Альберта Філозава.

шы на пастаноўку атрымліваюць цяпер толькі адзінкавыя праекты), гэтая заява ўспрынялася вельмі эмацыйна і згадалася цягам усяго фестывалю.

Што да пытанняў творчых, дык новая стужка лепш за словы расказала прафесіяналам аб працэсе адраджэння нацыянальнага кіно на Беларусі. “Ваша кінаіндустрыя, відавочна, робіць толькі першыя крокі да выхаду на міжнародны ўзровень”, — такія словы даводзілася чуць да самага канца “Кінашоку”. З такім вызначэннем можна пагадзіцца, дададзім толькі, што “Масакра”, насамрэч, прадукт для нацыянальнага спажывання. Таму можна лёгка адхіліць прэтэнзіі асобных маскоўскіх крытыкаў, надта заклапочаных пытаннем чысціні экранізацыі зайўленай у цітрах першакрыніцы — знакамітай навелы Праспера Мерымэ “Локіс”. Стужка Андрэя Кудзіненкі якая заўгодна, але не гістарычная замалеўка. Ацэньваць яе трэба, так бы мовіць, не па школьнай, дзясціцэбальнай сістэме, а па двухзначнай, універсітэцкай. Дык вось, за прэм’еру “Масакры” на “Кінашоку” яе стваральнікам можна паставіць “залік”. Але апошнія слова — за беларускім гледачом.

“Перамантаж” як сімвал часу

Другая ігравая айчынная стужка на “Кінашоку-2010” — “Ваўкі” Аляксандра Колбышава — да фэсту ў Анапе была прадстаўлена грамадскасці на Тыдні кіно ў Маскве ды паспела сабраць пэўную колькасць міжнародных узнагарод на фестывалі ў Бярдзянску.

Некурортная канкурэнцыя

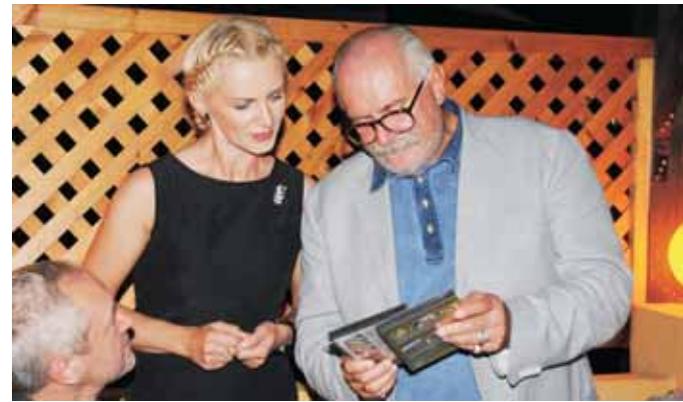
Трапіць у конкурс “Кінашоку” — дасягненне. Сёлета “Масакры” давялося канкураваць з вельмі моцнымі стужкамі, некаторыя з якіх удзельнічалі і маюць узнагароды самых вядомых сусветных кінафорумаў кшталту Канскага ці Венецыянскага. Карціна екацярынбуржца Аляксея Фядорчанкі “Аўсянкі” прыехала ў Анапу з Венецыі, уладальнік Гран-пры “Кінашоку-2010” — стужка “Еўразіец” шматгадовага ўлюбёнца Анапы літоўца Шарунаса Бартаса паўгода таму была прадстаўлена ў паралельнай праграме “Форум” Берлінскага фестывалю, нашумелы адразу пасля сёлетняга Канскага фестывалю фільм “Шчасце маё” ўраджэнца Баранавічаў Сяргея Лазніцы — вось такое конкурснае атачэнне. На такім фоне спецыяльным журы і дыплом кінапрэсы казахскай карціне “Дарагія мае дзеці” Жанны Ісабаевай выглядаюць як перамога. Апошняя стужка, дарэчы, можа прэтэндаваць на маленькую сенсацыю. У кінатэатрах Алма-Аты яна была больш паспяховай, чым апошняя серыя прыгодаў Гары Потэра. Малады рэжысёр, першая работа якой тры гады таму адзначылася ў паралельнай праграме Венецыянскага фестывалю, дала яшчэ адзін добры ўрок усім кінематографістам з постсавецкай прасторы, якія не могуць разлічваць на вялікія бюджэты.

У авангардзе — “нефармат”

Спадзяёмся, на бліжэйшым “Лістападзе” мы зможам убачыць лепшыя карціны з праграмы “Кінашоку”, бо Анапскі кінафорум дае вельмі дакладную карціну таго, што адбываецца ў свеце экраннага мастацтва краін былога СССР. На беразе Чорнага мора можна было паглядзець не толькі поўнаметражныя і кароткаметражныя карціны, але і эксперыментальныя творы сучаснага мастацтва, адмысловыя тэлефільмы. Нездарма адна з конкурсных праграм “Кінашоку” мае красамоўную назву “Нефармат”. У ейных рамках можна было пабачыць шэраг стужак, якія наўрад ці з’явяцца на экраны кінатэатраў і тэлевізараў толькі таму, што не адпавядаюць вузкім межам пратэтных стандартаў. Між тым, іх форма і выкананне сведчаць пра прыход у кіно новай эстэтыкі. Традыцыйналісцкі арыентаваны крытыка і масавы глядач часцей за ўсё яе не заўважаюць.

Такім чынам, у мастацтва ўварвалася пакаленне дваццаці-трыццаці творцаў, якія могуць не мець прафесійнай кінаадукацыі, здымаць на любіцельскую тэхніку, але ўражваць фестывальнага гледача не менш за раскручаных прадстаўнікоў буйных кампаній.

У “Нефармаце” “Кінашоку-2010” можна было убачыць некалькі карцін, знятых, на першы погляд, на аматарскім узроўні, аднак цікавейшых за многія іншыя стужкі. “Трып” піцёрскага аўтара Пятра Забеліна пад маскай аматарства прапануе вельмі сур’ёзнае выказанне пра небяспеку, якую нясе свядомасці ча-

Святлана Зелянкоўская і Мікіта Міхалкоў.

лавека штодзённае знаходжанне пад уплывам масмедыя. “Выпадковая сувязь” Волгі Сталпоўскай наогул знятая на лічбавы фотаапарат — праўда, адным з лепшых апэратараў сучаснай Расіі Аляксандрам Сіманавым. Сціплыя тэхнічныя і бюджэтныя параметры стужкі не перакрываюць сабой адчуванне сапраўднага мастацтва, характэрнага для класічнага еўрапейскага кіно 1960-х. Адзначым: пераважна большасць стужак асноўнага конкурсу выглядала куды больш штучна, нягледзячы на непараўнальна большыя маштабы вытворчасці.

■■■

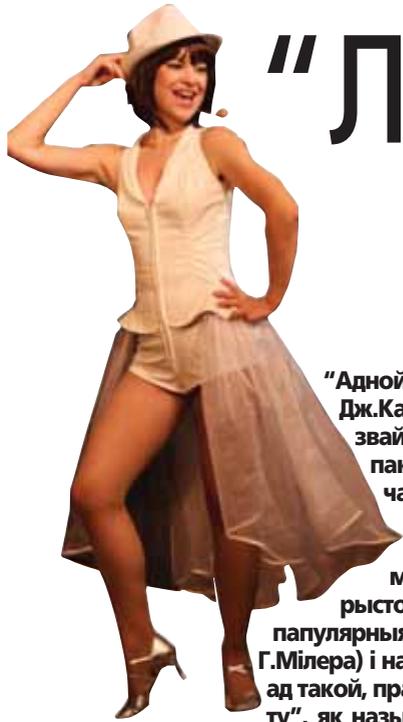
Конкурсныя стужкі “Кінашоку-2010” пакінулі, у цэлым, супярэчлівыя ўражанні. З аднаго боку, кінематографіі краін СНД і Балтыі відавочна развіваюцца, дзесьці ўражваюць, як стужкі з Эстоніі і Літвы, сваім мастацкім узроўнем. З іншага боку, перад імі паўстала тыя самыя балючыя пытанні, што і перад сусветным кінамастацтвам — кшталту разгубленасці перад новымі формамі медыя, крызісам сістэмы каштоўнасцей, імклівай тэхнічнай рэвалюцыяй. “Кінашок”, такім чынам, з’яўляецца ўнікальнай пляцоўкай для апэратыўнай ацэнкі зменаў у кінематографіі краін постсавецкай прасторы, і сёлетні маштабны ўдзел у гэтым фестывалі беларусаў нельга пераацаніць.

**Антон СІДАРЭНКА
Мінск — Анапа — Мінск
Фота Віктара ЗАЙКОЎСКАГА**

Дачка знакамітага дырыжора Юрыя Цырука, яна скончыла Рэспубліканскі каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, потым Піцерскую кансерваторыю (на той час у нас музычных рэжысёраў не рыхтавалі). І

аднойчы

(праўда, ужо пасля некалькіх гадоў працы ў Мінску) стала штатным рэжысёрам Марыінкі, пасля чаго быць запрошаным пастаноўшчыкам у тэатрах і на оперных фестывалях Балгарыі, Бразіліі, Германіі, Казахстана, Латвіі, Расіі, Швейцарыі. Гэта ж “аднойчы” паставіла ў Новасібірску мюзікл беларускага кампазітара Уладзіміра Дамарацкага паводле аповесці Дж.Б.Прыстлі “31 чэрвеня” (сусветная прэм’ера). Там жа і ў Іркуцку — “У джазе толькі дзяўчаты”. Апошнюю пастаноўку, прынамсі, Іркуцкі музычны тэатр прывозіў да нас на гастролі. І на цяперашняй прэм’еры “Аднойчы ў Чыкага” ўсе змаглі пераканацца: іхнія і нашы “... дзяўчаты” — адрозныя. А ўсё таму, што Сусанна звычайна працуе не адно са сваёй рэжысёрскай канцэпцыяй “у галоўнай ролі”, а з канкрэт-

“Лічылка” на тэму “Аднойчы...”

“Аднойчы ў Чыкага” — зусім не мюзікл “Чыкага” Дж.Кандэра, як хтосьці мог бы падумаць. Пад гэтай назвай “зашыфравана” музыкае рэвію, у аснову якога пакладзены мюзікл Дж.Стэйна “У джазе толькі дзяўчаты” (не блытаць з фільмам, бо там іншая музыка). Але, падрэсліў, згаданы мюзікл стаў хіба адпраўным пунктам у тым “падарожжы” (дарэчы, менавіта “вандроўная” тэма часцей за ўсё выкарыстоўвалася ў класічных рэвію): тут можна напаткаць папулярныя нумары з іншых бродвейскіх мюзіклаў (таго ж Г.Мілера) і нават мелодыю “Бесамэ муча”. Чаго можна чакаць ад такой, прабачце, “саялянкі”? У лепшым выпадку — “кампоту”, як называюць музыканты больш смачныя, зробленыя з густам “нарэзкі”. Ажно не — сапраўдны мюзікл! Ды яшчэ з адметнай драматургіяй. А ўсё таму, што “рэдагавала” сюжэтна-музычныя перыпетыі, пісала сваё лібрэта і вершы таленавіты рэжысёр Сусанна Цырук. І хаця пасля яе прозвішча ў дужках сёння трэба пісаць — Расія, насамрэч пастаноўшчыца наша.

нымі артыстамі канкрэтнага тэатра, адштучоўваючы ад іх здольнасцей і магчымасцей. Паглядзіце яе пастаноўку двойчы з рознымі выканальніцкімі складамі — бы два розныя спектаклі.

А тройчы —

слабо? Я сапраўды глядзела тройчы, з трыма складамі — і штораз, бы ўпершыню. Ды ўвогуле хадзіла б на спектакль яшчэ ды яшчэ! Бо ў спектаклі няма катэгорыі “лепш” ці “горш”, а ёсць такія азначэнні, як “па-рознаму” ці “у кожнага — сваё”.

З дырыжорам Андрэем Галанавым спектакль будзеца на яркім кантрасте імпульсіўнай, энергетычна “выбуховай” першай дзеі — і лірычна-пачуцёвай другой. Юрый Галяс, наадварот, прыводзіць абедзве часткі да гарманічнай стрыманасці, акцэнтуючы лірычныя кульмінацыі, з-за чаго спектакль становіцца больш цэласным, але, магчыма, менш інтрыгуючым.

Шугар у выкананні Лесі Лют, якая марыць знайсці маладога мільянера, — шчырая, чуліва сардэчная дзяўчына, апантаная ўзнёслымі марамі і пазытаванай рамантыкай. Настасся Цялежнікава-Шапо ў той жа ролі — маленькая ласкавая драпежніца, якая вось-вось выпусціць свой мані-мані-кюр-р-р і пачне камандаваць не менш безапеляльна, чымсьці гэта робіць зараз кіраўніца жаночага біг-бэнда Сью — Святлана Маціеўская (Сью Ганны Бяляевай куды больш мякчэйшая і спагадлівая, кіраўнічыя захады для яе — толькі маска). Шугар Кацярыны Дзегцяровай з яе надзвычай пачуцёвымі інтанацыямі і рысамі не толькі лірычнай, але і характарнай герайні — персанаж увогуле трагічны. Асабліва, калі саксафоніста Джо, пераапранутага “Джазфінай”, іграе Сяргей Спруць. Распаведзеная дзяўчынай гісторыя быццам паўтараецца: спявачка-прыгажуня зноў абірае “не таго”, і разумее гэта пакуль толькі глядач. Бо герой яе рамана — чалавек, у сабе няўпэўнены, таму больш хітры ды дзёркі за сябра, і ўмее хіба падманваць, пры гэтым свята веруючы ў праўдзівасць сваіх слоў. Іншая справа — абаяльны, дзейны, з імгненнай рэакцыяй Дзмітрый Якубовіч. Такі сапраўды гатовы на ўсё, каб толькі яго каханай было добра.

У ролі кантрабасіста Джэры, пераапранутага Дафнай, абодва артысты дэманструюць вышэйшы пілатаж акцёрскай ігры, спеваў, танцаў і тонкага псіхалагізму. Але Дзяніс Мальчэвіч увасабляе лёгкага на пад’ём, заўсёды гатовага прыйсці на дапамогу юнака, а Дзяніс Нямоў — вяцэлага звонку і адзінокага ў душы чалавека, які прагне кахання і сардэчнага цяпла. Такая ж неадназначная асоба — мільянер Осгуд Фільдынг. У Аляксандра Асіпца ў гэтай ролі першы план выходзіць тэма адзіноцтва, у Ігара Бычкова — экстрагантнасць героя (ці, у другім з убачаных мною спектакляў, больш “змякчэлыя” варыянты: незвычайнасць, неардынарнасць).

Мафіёзі Аляксандра Крукоўскага быццам не столькі забівае, колькі гуляе ў камп’ютарную “стралюку”: гэтак хвацкі-запыхацкі “ўлюбёнец публікі”, гатовы ад добрага настрою круціць фуэтэ. Герой Руслана Сякацкага — больш сур’ёзны і спакойна разважлівы, а таму больш жорсткі. Ён таксама “не забівае”, а ўсяго толькі будзённа “зачышчае тэрыторыю”. Ад спектакля да спектакля змяняецца нават менеджар Бінстак: Віктар Цыркуновіч пачувае сябе ў гэтай ролі ўсё больш разняволеным і гулівым, быццам “уваходзіць у смак”, знаходзячы ў паводзінах свайго персанажа ўсё больш псіхалагічных адценняў.

Для такіх “паглыбленіяў” у ролі трэба было, відаць, рэпечыраваць суткамі. Не толькі ўдзень, але і

ад ночы

да самага ранку. Дастаткова сказаць, што ў дзень здачы спектакля артысты прабылі на сцэне папраўдзе “зранку да поўначы”: спачатку рэпетыцыя, потым дзённы канцэрт, і толькі а 21-й гадзіне — “Чыкага...”. Пры гэтым ніхто не выглядаў ні стомленым, ні даведзеным “да апошняй кроплі”. Усё рабілася на вялізным эмацыйным уздыме, з сапраўдным задавальненнем. Не ведаю, уночы ці ўдзень прыходзілі да пастаноўшчыкаў ідэі, адна за другую цікавейшыя, але ў спектаклі няма звычайнай “масоўкі” — толькі яркія, каларытныя асобы, кожная з якіх развівае сваё “паралельнае дзеянне”. Гэты рэжысёрскі прыём, узведзены ў прынцып, не дае сумаваць ні артыстам, ні глядачам. Апошнія становяцца бы сведкамі шоу “за шклом”: удзельнікі спектакля фліртуюць, даюць інтэрв’ю, пазіруюць перад фотакамерамі — усё, як у жыцці. Сцэнаграфічны ж “рэалізм” (мастак Таццяна Каралёва) намацаны хіба асобнымі дэталямі: семафор — і мы на вакзале, шэзлонгі — на пляжы, жырандолі — у рэстаране, ветразі — на яхце, дзе прадугледжана нават такая дробязь, як вентылятар, што трэлле спадніцу і ўвасабляе “павевы каханья”.

Балетмайстар Алена Дзмітрыева-Лаўрыновіч здолела знайсці для кожнага сваю пластыку — зноў-такі, зыходзячы з таго, хто і што ўмее. Так, “гангстарскаму” мужчынскаму хору яна прапануе паболей рэпу. “Біг-бэндаўскаму” жаночаму хору — бальных рухаў. Балетным артыстам — неакласікі (салісты Віталь Краснаглазаў і Рыгор Крукоўскі выступаюць адразу ў некалькіх запамінальных эпізодах — у розных партыях, вядома). Усё гэта не выключае такога мадэрнісцкага прыёму, як танцавальнае абыгрыванне прадметаў: у аўтамайстэрні — шынаў, сярод адпачываючых мільянераў — інваліднага крэсла, якое коціць фрывольна апранутая медсястра. Пры гэтым замест эклектыкі атрымліваецца шыкоўная “поліфанія стыляў” — свабодны палёт творчых фантазій, куды ўключаны і самі артысты.

Дасягнуць такога можна толькі адным спосабам: пачынаючы не ад “трох фортэ” каманднага голасу, а менавіта з давяральнага піяна, піянісіма і, галоўнае,

ад dolce —

музычнага тэрміна, што азначае “пяшчотна”. Такі “кранальна трапяткі” падыход да артыстаў, заахвочванне іх не рэжысёрскімі пагрозамі, а спагадлівай упэўненасцю, што ў іх усё атрымаецца, — таксама “ноу-хаў” С.Цырука і яе каманды, а таксама новага кіраўніцтва тэатра. Ці, можа, dolce — яшчэ і новы, усё больш распаўсюджаны апошнім часам падыход да джаза? Бо калі замест рэзкага “аднамернага” гуку з’яўляецца туманова-санорная аблачылка, усё навокал уяўляецца больш “розыным і ўсялякім”, за выключэннем аднастаіна плакатнага.

Фота Сяргея СУЛЯЯ
На здымках: сцэны са спектакля “Аднойчы ў Чыкага”.

“Я табе падару ўвесь... свет”

Сагрэцца “марозаўскай” класікай

З пачатку тэатральнага сезона безыменнай раней “музычнай гасцёўні” Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі прысвоена высокая “званне” Камернай залы імя Ларысы Александроўскай — бліскавай опернай салісткі, выканаўцы народных песень, рэжысёра (у яе пастаноўцы сучасныя глядачы памятаюць, найперш, “Аіду” Дж.Вердзі) і грамадскага дзеяча. Адкрылася гэтая цяпер ужо “імянная” зала аўтарскім канцэртам Марыны Марозавай, што напярэдадні XV з’езда кампазітараў Беларусі ладзіўся ў межах праекта “Музычныя вечары ў Вялікім” і сабраў ледзь не ўсіх вядучых спевакоў — творчых нашчадкаў легендарнай зоркі.

“Я табе падару ўвесь Парыж!” — абяцалі арганізатары. І падманулі. Бо падарылі — увесь свет. Разам са шчылівай слязою настальгіі па “салонным” выкананні. Салон атрымаўся папраўдзе парыжскім — з папраўкай, вядома, на XX і XXI стагоддзі, у якіх яшчэ больш адчуваецца нястача чалавечага цяпла і прастай размовы “па душах”. Артысты “размаўлялі” на музыка-рамансавай мове (то вакальнай, то інструментальнай), а вядучая Таццяна Мушынская — яшчэ і на пазычнай (прычым вершы яна чытала не толькі ўласныя, але і... кампазітарскія). Слухачы ж, сярод якіх, паводле законаў жанру, было шмат жанчын балызаўскага ўзросту, дыхалі ў такт музыцы і вершам.

Гучала “марозаўскай” класіка — у атачэнні прэм’ер і камерных пералажэнняў аркестравай музыкі кампазітара. Агучаны “агляд творчасці” дапамог уцяміць, што Марына Марозава даўно ўжо заняла ў беларускай музыцы сваю асобную нішу — утуль-

ную, “хатнюю” (у лепшым сэнсе слова), у кожным куточку якой нас гасцінна вітаюць “родныя”, пазнавальныя інтанацыі, а не разбуральныя нечаканасці. Пры гэтым аўтар надзвычай ашчадна карыстаецца звычайным фартэпіяна, замяняючы яго надзіва гарманічнымі, стылёва вытрыманымі спалучэннямі (у розных складах) гітары, кларнета, домры, скрыпкі, габоя, флейты і іншых “не ўдарных”, а менавіта “спеўных” інструментаў, чые тэмбры параўноўваюць з чалавечымі галасамі — у той час як ігра на фартэпіяна, здараецца, называюць “артыкулам у газеце”.

Было бачна, з якой шчырай любоўю і задавальненнем усё спявалася і ігралася — неабякава, з уласным стаўленнем да кожнай ноткі, як сапраўдны голас душы. Вакальны цыкл “Сповідзь жанчыны” ўвогуле паўстаў сучасным шэдэўрам, як і колішнія Пяць рамансаў на вершы Аляксея Кальцова. Дзеля лепшага атачэння такіх перлінаў можна было без якіх мастацкіх стратаў скараціць некалькі больш простых па кампазітарскай задуме опусаў, што ўспрымаліся на гэтым фоне ўсяго толькі бразготкамі з музычнай скрыні. Але, тым не менш, даводзілі “выбраннае” да гэткай “манаграфіі”.

Дык калі наступны аўтарскі вечар у Вялікім? Кампазітараў, як і спевакоў, у нас багата.

На здымку: на вечары, сярод іншых, саліравала Таццяна Трацяк.

Адраджэнне і развіццё сяла: самадастатковасць адзела культуры

Згодна з Дзяржаўнай праграмай адраджэння і развіцця сяла на Міёршчыне сёлета трэба пераўтварыць у аграгарадкі тры вёскі. Прыкладна са жніўня тут распачалі рамонт аб'ектаў культуры. Таму дыскатэкі ў клубных установах часова не ладзяцца. Але культасветработа збольшага не спынілася. Як распавяла кіраўнік СДК у Наўгародах Наталля Сівая, для гуртковых заняткаў выкарыстоўваюцца памяшканні школы і дзіцячага садка. Аднак план па аказанні платных паслуг у такіх "будаўнічых" умовах выканаць будзе няпроста. А план гэты па Віцебшчыне, як вядома, — "двухсотпрацэнтны"... Між тым, кіраўнік СДК ясна бачыць сваю перспектыву. Менавіта Наталля Сівая ненаўмысна падказала "стрыжань" гэтай артыкула. У культуры яна працуе 25 гадоў, мае вышэйшую спецыяльную адукацыю, моладзь за ёй, як кажуць, цугам ходзіць. Праўда, моладзі той у наваколлі — кот наплакаў. У зоне абслугоўвання СДК — 12 вёсак, каля 500 жыхароў. Але ў "клубным актыве" (без уліку нямоглых і немаўлят) — усяго 50 чалавек, а дыскатэкі наведвае ад сілы 10 — 20. Але аграгарадок тут патрэбны, а рамонт СДК — неабходны. У гэтым упэўнена і Наталля Пятроўна. Знікне ў вёсцы клуб, неўзабаве перастане існаваць і вёска (доказаў таму па рэспубліцы хапае). А Наўгароды — цэнтр сельскагаспадарчага прадпрыемства, таму напрошваецца яшчэ адна формула: стане яно нарошчваць вытворчасць — паболей тут праз час і моладзі.

Перспектывы СДК у такім выпадку — выхад на новыя формы дзейнасці. Да дзевяці наяўных гурткоў Наталля Сівая мяркуе далучыць тэатр "Батлейка" з канкрэтным планам гастроляна-платнай дзейнасці...

Па прызнанні начальніка адзела культуры Міёрскага райвыканкама Аляксандра Тронькіна, хоць паказчык спецыялістаў, што маюць вышэйшую і сярэдняю спецыяльную адукацыю, па раёне і неаблагі (за 70 працэнтаў), але такіх работнікаў як дырэктар Наўгародскага СДК — адзінкі. Адсюль усе праблемы...

Карацей, вось яны, тры асноўныя акцэнтны сённяшняй вясковай тэмы: кадры, здольныя на крэатыў; яснае бачанне перспектывы; якасць работы ці разумная аддача ад пазабюджэтай дзейнасці. Хтосьці запырачыць: акцэнтны гэтыя і для гарадской культуры выключна актуальныя. Так. Але якое мора без ручаін?

Народ пытаецца і прапануе

"Выдумкі б паболей..."

Вёскі сілкуюць райцэнтр, райцэнтр падтрымлівае вёскі. Такое "геапалітычнае" ўзаемадзеянне — больш чым натуральнае. Таму апытанне праводзіў не толькі ў аграгарадках.

Аляксандр, старшакласнік з Міёраў:

— Я гатовы плаціць за любое цікавае мерапрыемства. Не скажу, што іх няма, але, на мой погляд, — усё ж малавата. На высце Міёрскага возера адзел культуры ўладкаваў неаблагод месца адпачынку. Але чаму само возера не выкарыстоўваецца? Маю на ўвазе не толькі пракат лодак і катамаранаў, але і нейкія тэатралізаваныя дзеі на плятах... Словам, выдумкі не стае. Цікава, сітуацыя і ў вёсках такая ж?

Тамара Аляксееўна, служачая з Міёраў:

— Вельмі кепскае асвятленне на сцэне РДК. Пабывала з нагоды ў асобных нашых аграгарадках, дык пераканалася: там тэхнічнае абсталяванне проста шыкоўнае. А да РДК рукі не дайшлі?

Віктар, рабочы з аграгарадка "Цвеціна":

— Няма ў мяне прэтэнзій да работы СДК. Усё быццам на ўзроўні. А вось пытанне ёсць: колькі сябе памятаю, столькі, падаецца, і існуе ў нас фальклорны калектыў "Цвяціначка", а чаму ён і па сёння не народны?

Галіна Пятроўна, пенсіянерка з вёскі Наўгароды:

— Я ўжо сваё адспявала, адтанцавала, сіл ужо няма клуб наведваць ды ў самадзейных артыстах хадзіць... А тое, што колішні сельсавет пад клуб цяпер перарабляюць, гэта добра. Стане вёска аграгарадком, дык мо і дзеці мае з гарадоў назад папрыезджаюць? Умовы ж займеем зусім іншыя.

Намеснік старшыні Міёрскага райвыканкама па сацыяльных пытаннях Марыя БАНІФАТАВА:

правядзенне лятучкі палічыла справай неадкладнай і важнай для далейшага развіцця культуры рэгіёна. Маўляў, праблем тут хапае, і вырашэнне многіх з іх на мясцовым узроўні проста немагчымае. А кіраўнік адзела — малады, працуе толькі год. І хоць дасталася яму неаблагод "спадчына" ад папярэдніка, што ўжо на заслужаным адпачынку, але сённяшні час — імклівы ды напружаны, і адпавядаць ягоным патрабаванням вельмі няпроста... Начальнік адзела культуры Міёрскага райвыканкама Аляксандр ТРОНЬКІН цалкам пагадзіўся з гэтай высновай, таму прыняў у "лятучцы" не менш актыўны ўдзел.

Яўген РАГІН:

— Пабываў у вёсцы Наўгароды, якая сёлета стане аграгарадком, пераканаўся, што ў раёне шмат робіцца для таго, каб надаць населенаму пункту новае "дыханне", але працэс гэты ва ўмовах Міёршчыны досыць складаны...

Марыя БАНІФАТАВА:

— І звязана гэта з хутарскім ладом жыцця, які склаўся ў даўнія часы. Таму ў рэгіёне цяпер — 460 населеных пунктаў. Ёсць вёскі, дзе жыве па два-тры чалавекі. А трэба ж да кожнага дайсці, што, на жаль, атрымліваецца не заўжды... Між тым, любую ўстанову, і не толькі ў сферы культуры, імкнёмся трымаць да апошняга, не зачынаць, насычаць новым зместам.

Аляксандр ТРОНЬКІН:

— У тых жа Наўгародах нам перадалі на баланс будынак, дзе апрача СДК месцяцца фельчарска-акушэрскі пункт, кантора сельгаспрадпрыемства, камбінат бытавога абслугоўвання, аддзяленне сувязі... Словам, вясковая культура гуртуе вакол сябе ўсю мясцовую "сацыялку".

Марыя БАНІФАТАВА:

— Адышоў у нябыт той час, калі сельскіх культработнікаў "сілкавалі" калгасы і саўгасы.

Яўген РАГІН:

— Натуральна, сувязі засталіся, але лакальныя, эпізодычныя. Дырэктар СДК у Наўгародах казала, што мясцовая гаспадарка, калі трэба, падтрымлівае мастацкую самадзейнасць транспартам, праўда, — гужавым...

Марыя БАНІФАТАВА:

— Вось якраз пра гэта гаворку варта весці не на раённым, а на рэспубліканскім узроўні. Але, на мой погляд, не павінна так быць: прыходзіць малады спецыяліст і патрабуе гарантываную кватэру. А калі ён займае ўласнае жылло, узяўшы льготны крэдыт пад адзін працэнт, дык ніколі не з'едзе.

Яўген РАГІН:

— У ідэале так. Але ж зрабіце ўсё для таго, каб узяў ён той крэдыт. Наколькі ведаю, быў у вас харэограф цудоўны ў Міёрах, але — з'ехаў...

Марыя БАНІФАТАВА:

— Безумоўна кепска, што ні ў райвыканкама, ні ў адзела няма свайго жылля. Просім, каб спецыялістаў галіны культуры слялілі ў ведамасных інтэрнатах... Натуральна ж, лічу кадравую праблему адной з набалелых.

залася, рудзіна, ніякай "прывязкі" да мясцовасці, ніякай уласна выпактаванай і практычна апрабаванай крэатыўнай канкрэтыкі.

Марыя БАНІФАТАВА:

— У культуры павінны працаваць людзі, асаблівым "пацалункам" адзначаныя.

Яўген РАГІН:

— Дык адзел культуры гэтыя "пацалункі" са школьнай лавы абавязаны адсочваць.

Аляксандр ТРОНЬКІН:

— Мы паставілі перад кіраўнікамі сельскіх клубаў, бібліятэк досыць канкрэтную задачу: штокартальна наведваць школы, адшукваць таленты, удасканальваць прафарыянтацыю, нацэльваць падлеткаў на будучую працу дзеля ўмацавання нашай духоўнасці.

Міёршчына: кадры, перспектывы, пазабюджэт

Пра акцэнтны,

Райвыканкамаўская "лятучка" з "К"

"Нераспіранае" Міёрскае возера.

Марыя БАНІФАТАВА:

— Калі б не Дзяржпраграма адраджэння і развіцця сяла, дык не ведаю, у якім стане знаходзіліся б нашы ўстановы культуры. А цяпер мы сельскія клубы планамерна пераўтвараем у СДК... Але пэўныя аб'екты ў доволі буйных населеных пунктах засталіся без грашовага ўлівання. І вялікі спадзеў тут ускладаем на дзяржаўную ўвагу ў дачыненні да далейшага развіцця сельскіх тэрыторый.

Яўген РАГІН:

— Мы сёння шмат гутарылі з Аляксандрам Сяргеевічам пра тры праблемы, што не даюць яму спакою. Адна з галоўных, на ягоны пункт гледжання, замацаванне моладзі ў вёсках і замацаванне яе ў самой сферы культуры. Маўляў, вырашэнне другога складніка праблемы наўпрост углыбае на "нармалізацыю" першага.

Аляксандр ТРОНЬКІН:

— Мы не можам забяспечыць нават добрых маладых спецыялістаў ведамасным жыллём...

Марыя БАНІФАТАВА:

— ...і прыстойным заробкам у першую чаргу. А наконт жылля на сяле пытанне доволі паспяхова вырашаем...

Яўген РАГІН:

— Але адно з першых даручэнняў губернатара тычылася, наколькі ведаю, сістэмнага ўзвядзення райцэнтраўскага жылля для работнікаў сацыяльнай сферы. Але, як журналісцкая практыка паказвае, для работнікаў культуры, як дарэчы, і для настаўнікаў, патрапіць у такі "кватэрны" спіс — хутчэй выключэнне, чым правіла.

Яўген РАГІН:

— Ці ёсць гэтым словам канкрэтных прыклады-справы?

Аляксандр ТРОНЬКІН:

— Сёлета скончыў Полацкае вучылішча мастацтваў мясцовы юнак, родам з Міёр, цяпер працуе кіраўніком клуба ў вёсцы, што стане неўзабаве аграгарадком. Дарэчы, раней там кіравала ўстановай жанчына больш чым з дваццацігадовым стажам, якая перайшла працаваць у бібліятэку. А дзве гэтыя ўстановы — пад адным дахам. Словам, хлопцу нашаму вельмі камфортна дзейнічаць пад аглякунствам больш чым дасведчанага спецыяліста і назапашваць спрактыкаванасць у творчых стасунках з вясцоўцамі.

Дэталі да агульнай карціны

Адметнасці аднаго СДК

У Цвецінскага СДК дзве адметнасці, акрэсленыя мясцовай традыцыйнай культурай.

Па-першае, тут дзейнічае Дом фальклору — арганічнае на сёння структурнае звязно клубнай установы. Па-другое, не менш цікавым падаецца фальклорны калектыў "Цвяціначка", якому — не адзін дзясятак гадоў. І першая, і другая адметнасць знітаваны ў адно творчае цэлае, што і адрознівае Цвецінскі СДК ад іншых клубных устаноў раёна.

Аляксандр ТРОНЬКІН:

— І справа не толькі ў дзюво вакансіях: на сяле — дырэктар СДК і ў горадзе — спецыяліста райметадцэнтра (стаўка гэтая пакуль падзелена паміж работнікамі). Праблема ў недахопе людзей думаючых у рэчышчы развіцця раёна, крэатыўных, неардынарных.

Яўген РАГІН:

— Згодны цалкам. Пад час камандзіровак, сустракаючыся па рэспубліцы з клубнікамі, бібліятэкарамі, заўжды пытаюся: "Чым здзівіць можаце?" Дык, шчыра кажучы, рэдка хто зацікавіць здольны новым зместам або адмысловай формай працы. У дзяўчат-завочніц нядаўна пытаўся ў адным з раёнаў, якія яны тэмы ў курсавых работах распрацоўваюць. Спрэс, як ака-

Яўген РАГІН:

— Гэта, безумоўна, добра, калі малады спецыяліст імгненна адаптуецца да працы ў вёсцы, працягвае актыўнасць. Але ж яго трэба вучыць галоўнаму — яснаму бачанню перспектывы, разуменню таго, што спажывае спатрэбіцца заўтра, пасляўтра. Тут, пагадзіцеся, адной актыўнасці мала, а патрабаванне ўсвадомленай "стратэгічнасці" павінна сыходзіць, як падаецца, ад адзела культуры.

Аляксандр ТРОНЬКІН:

— Сёння заканчваем правядзенне анкетавання па кожнай сельскай установе. Высвятляем, што цікава вясцоўцам, чаго яны чакаюць ад клубнікаў, бібліятэкараў. Асноўны ўпор рабілі на апытанне моладзі. Паверце, аналіз будзе выключна сур'ёзным.

Намеснік старшыні Міёрскага райвыканкама па сацыяльных пытаннях Марыя Баніфатава і начальнік аддзела культуры Аляксандр Тронькін.

Марыя БАНІФАТАВА:
— Ваюем... Але да кожнага — свой падыход павінен быць.

Аляксандр ТРОНЬКІН:
— Нават калі план па аказанні паслуг устаноўа недавыконвае, але кіраўнік яе стараецца, новыя формы працы шукае, да пазбаўлення прэміі справа не даходзіць.

Яўген РАГІН:
— Самы час цяпер абмеркаваць пазабюджэтную дзейнасць. Зарабіць за год 378 мільёнаў — задача рэальная?

Марыя БАНІФАТАВА:
— Палову плана выканалі. Я перакананая, што засталася тут шмат нявыкарыстаных рэзерваў. Але работнікі культуры пачалі думаць на перспектыву. Сёлета ўведзена 30 новых відаў паслуг. Мы пачалі абменьвацца ідэямі з іншымі раёнамі... Але і эканамічныя рэаліі сёння нельга не браць пад увагу.

Яўген РАГІН:
— Усё гэта так. Але ці варта сёння асноўную стаўку ў пазабюджэ-

Яўген РАГІН:
— Патрэбна для гэтага разгалінаваная сацыяльна-бытавая інфраструктура. Дабірацца да вас хоць і доўга, але рэальна, а вось пераначаваць у райцэнтры з камфортам — наўрад ці.

Марыя БАНІФАТАВА:
— Усё правільна. Будзем цяпер чатыры аб'екты прыдарожнага сэрвісу. Але ўсё гэта — справа няхуткая, практна-каштарысная дакументацыя паўгода рыхтуецца...

Яўген РАГІН:
— Мне распаўялі, што сувенірную прадукцыю вашых народных майстроў аддзел рэалізоўвае і ў Міёрах, і ў Дзісне.

Аляксандр ТРОНЬКІН:
— Дарэчы, грошы ад яе рэалізацыі хоць і ідуць у аддзел культуры, але гэтая платная паслуга залічваецца гандлю. Яшчэ адно вузкае месца, "пашырыць" якое можна толькі на рэспубліканскім узроўні... І яшчэ. З першага студзеня мясцовы кінавідацэнтр стаў юрыдычнай асобай, цалкам самастой-

ёрах. А зношанасць музычных інструментаў у Дзісненскай ДШМ дасягнула ледзь не ста працэнтаў. Баян для рамонту (хоць і каштуе гэта як новы інструмент) мы яшчэ можам у Мінск завезці, а фартэпіяна? Словам, патрэбна тут нейкая цэнтралізацыя.

Марыя БАНІФАТАВА:
— Давайце вернемся да брэндавай перспектывы раёна. Мы недастаткова піярым сябе. Усе ведаюць пра Браслаў, аднак мала хто арыентуецца ў рэспубліцы, што ж цікавага ёсць на Міёршчыне.

Яўген РАГІН:
— І я пра тое ж: патрэбны культурныя акцыі, якія "ўзарвалі" б свядомасць людзей. Вы кажаце, што параход на Міёрскім возеры вам непатрэбны, бо дзейнічае тут ці не адзіная кавярня "на плыву". Але ж прыналежыць яна райспажыўсаюзу. А ці ўзяў на сябе аддзел культуры канцэртна-эстрадны складнік па сістэмным абслугоўванні таго пляты-кавярні?

Марыя БАНІФАТАВА:
— Пакуль не...

Яўген РАГІН:
— Пра якія перспектывы тады гаворка?

Марыя БАНІФАТАВА:
— Але аддзел культуры пачаў шчыльна супрацоўнічаць з "сухпутнай" кавярняй "Чайка", там цяпер жывая музыка гучыць... Згодна, па пятніцах-суботах аддзел культуры павінен быць больш актыўным.

ШТО СТАВЛЯЦЬ НА ПРАЦЭНТЫ

Яўген РАГІН:

— Па якіх крытэрыях райвыканкам ацэньвае працу аддзела?

Марыя БАНІФАТАВА:

— Па ступені наведвальнасці мерапрыемстваў, а значыць — па зацікаўленасці людзей у тым, што робяць культуротнікі... Ну і, безумоўна, пад кантролем ход выканання плана платных паслуг... Дык вось, наведвальнасць. Па розных устаноўах культуры сітуацыя, на жаль, розная: зала поўнай бывае, а бывае і пустой. У Міёрах пад час аглядаў мастацкай самадзейнасці...

Аляксандр ТРОНЬКІН:

— ... а ў нас ледзь не 200 калектываў у раёне...

Марыя БАНІФАТАВА:

— ...дык вось, аншлагі пры гэтым заўсёдня.

Яўген РАГІН:

— А на вёсцы, кажаце, далёка не ўсё так бясмарна?

Аляксандр ТРОНЬКІН:

— Таму і ўзяліся за анкетаванне.

Яўген РАГІН:

— Правільна, напэўна, зрабілі... Але іншае непакоіць: ці здолеець вы той попыт задаволіць. І справа тут не ў фінансах, недахоп якіх не дазваляе вам набыць ні целлаход, ні хаця б пару катамаранаў з лодкамі для шпацыраў па вашых бясконцых рэчках і азёрах. Справа ў творча-метадычнай "узброенасці" спецыялістаў, бо такіх спрактыкаваных, як клубнік Наталля Сівая з Наўгародаў ці бібліятэкар

Дзіцячая бібліятэка месціцца ў будынку пошты.

Алена Дулінская з аграгарадка "Чапукі", у раёне, па вашым уласным прызнанні, вельмі мала.

Марыя БАНІФАТАВА:

— У пэўнай ступені гэта вось чым тлумачыцца: бібліятэкары па Віцебшчыне атрымліваюць надбаўку за вышэйшую адукацыю, а клубнікі — не. Прафесійны рост матэрыяльна не стымулюецца. Лепшым, натуральна, самі даплачваем, але гэта мізэр. Зноў сутыкаемся з праблемай, якую ў межах раёна вырашыць немагчыма.

Яўген РАГІН:

— З лепшымі кадрамі ўсё зразумела, а што робіце з горшымі?

най дзейнасці рабіць на спажывецкую здольнасць сялян? Як падаецца, галоўны нявыкарыстаны рэзерв тут — рэгіянальны турызм. І гэта цудоўна разумее кіраўніцтва вобласці: ад Бягомля да Міёраў актыўна вядзецца добраўпарадкаванне прылеглай да аўтатрасы тэрыторыі: ладзяцца зоны адпачынку і прыдарожнага сэрвісу... Культура раёна, наколькі ведаю, не зарабіла на абслугоўванні турмаршрутаў ні рубля.

Марыя БАНІФАТАВА:

— Пагаджаюся, натуральна. Пачало ў нас дзейнічаць прыватнае турагенцтва, якое план выконвае на 500 працэнтаў... Культура тут павінна быць на пярэднім краі, а не ў глыбокім тыле, за што я аддзел пастаянна крытыкую... Вы ведаеце, што ў раёне ёсць Музей кнігі? Пагадзіцеся, з'ява рэдкая, а значыць — устаноўа брэндавая, іміджаўтваральная. Ды толькі дзейнічае яна не ў сістэме культуры, а ў сістэме адукацыі. А музей адметны, і кнігі там — унікальныя. Тлумачыцца тая адметнасць апантанасцю кіраўніка ўстаноўы — настаўніка Вітольда Ермаленка.

Яўген РАГІН:

— Раённай культуры не хапае яркасці, іміджу, прыцягальнасці?

Марыя БАНІФАТАВА:

— Я сказала б, што ўсё гэтыя рысы на сёння — эканамікаўтваральныя, а значыць — абавязковыя, інакш не будзе ніякіх перспектыв у нашай культуры.

Дэталі да агульнай карціны

"Узброіцца" гнуткасцю

Адзін з відаў платных паслуг, што прапаноўвае Міёрская дзіцячая бібліятэка, — антывірусны кантроль электронных носбітаў. Такую і іншыя камп'ютарныя аперацыі з лёгкасцю выконвае любы супрацоўнік устаноўы. Але ўразіла не гэта.

Гарадская бібліятэка — прыклад крэатыўнай гнуткасці для сельскіх устаноў. Размясцілася яна на верхнім паверсе будынка пошты. Плошчы вызваліліся пасля таго, як вузел сувязі "ўзброіцца" кампактным лічбавым абсталяваннем. У выніку бібліятэка займела не толькі кніжныя залы і фондасховішчы, але і... карцінную галерэю.

Ініцыятыва яе стварэння — загадчыцы Валянціны Лакотка. "З'явілася магчымасць, — распаўядае яна, — уладкаваць актывую залу на

50 месцаў для заняткаў двух дзіцячых клубаў, дзе збіраюцца пастаянна не толькі падлеткі, але і іхнія бацькі. А сцены залы аздобілі графікай, батыкам і жывапісам. Выстаўляліся тут работы нашых народных майстроў, навучэнцаў ДШМ, цяпер працуе выстаўка, дзе прадстаўлена каля двух дзясяткаў твораў, выкананых студэнтамі мастацка-графічнага факультэта Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П.Машэрава".

Галерэя і яе стваральніца — Валянціна Лакотка.

най, але Дзяржкамстат нашы сёлетнія паказчыкі па аказанні платных паслуг дзеліць на паказчыкі леташнія, калі кінафікацыя знаходзілася на нашым балансе, у выніку 10 — 12 працэнтаў грошай "вылятае" ў нікуды. Каб не гэта, мы б сёлета выйшлі на 118 — 120 працэнтаў выканання плана, устаноўленага аблвыканкамам. Аднак рэаліі сёння пакуль іншыя.

Яўген РАГІН:

— Ці не зашмат міжведамасных эканоміка-юрыдычных нестыковак?

Марыя БАНІФАТАВА:

— Вельмі спадзяемся, што ўсё гэтыя моманты будучы "адшліфаваныя", бо выкананне плана пазабюджэтнай дзейнасці — ці не галоўны паказчык.

Аляксандр ТРОНЬКІН:

— Вялікія праблемы былі і ёсць з набыццём светлайой клубнай апаратуры, музычных інструментаў для ДШМ.

Яўген РАГІН:

— Жыхары Міёраў скардзяцца: сцэна РДК асвятляецца не найлепшым чынам.

Аляксандр ТРОНЬКІН:

— Як ні шкада, але сцэнічнае святло, скажам, аграгарадка "Цвеціна" на парадак лепшае, чым у Мі-

Аляксандр ТРОНЬКІН:
— Мы цяпер пра крэатыўнасць гаворым. Але, я думаю, нават спецыяліст з адукацыяй і вопытам на гэта часам не здольны.

Яўген РАГІН:

— Для мяне неаспрэчна: руціна з'ядае прафесіяналізм. А на адных канцэртах і дыскатках, нават супер'якасных, у заўтра ўжо не "выехаць"... Я разумею, што праблем — мора: і пачное ацяпленне ў большасці сельскіх устаноў, і апаратуры не хапае, і з кадрамі не ўсё добра. Але ад актыўнасці культуротнікаў заўтрашні дзень вёскі залежыць. І як тут не думаць аб перспектывах...

Марыя БАНІФАТАВА:

— Ніхто не кажа, што прафесія работніка культурнай сферы лёгкая і "хлебная". Але варта, каб яны адчулі дзяржаўную важнасць уласнай місіі. Думаю, што менавіта на гэта і будзе найперш скіравана Дзяржаўная праграма "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады, якую так чакаюць работнікі галіны.

Яўген РАГІН, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Міёрскі раён — Мінск Фота аўтара

Дэталі да агульнай карціны

Патрэбна фанаграма?

А вось народная студыя эстраднага майстэрства "Зараніцы", што дзейнічае пры РДК, абслугоўвае творчыя патрэбы сельскіх клубных устаноў.

Існуе студыя з 1986-га. А сваё найменне яна займела дзякуючы песні Дзмітрыя Далгалёва "Зараніцы", што стала своеасаблівым гімнам студыяцаў. А ідэя студыі і няўменнае кіраўніцтва ёй належыць загадчыку музычнага аддзялення Міёрскай ДШМ Сяргею Аляксееву.

Пастаянны студыйны набор — 45 чалавек, сярод якіх — і школьнікі, і дарослыя. Прафесійная гуказапісваючая апаратура, набытая з дапамогай дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь ад раёна, каштуе 35 мільёнаў. Але студыя — устаноўа некамерцыйная. Між тым тут не толькі вучаць эстраднаму майстэрству, але і рыхтуюць па патрэбе самыя разнастайныя фанаграмы, падбіраюць для выканаўцаў песенны рэпертуар, займаюцца аранжыроўкай.

Палескі “магніт” з басейна Прыпяці

“Фестываль этнакультурных традыцый “Покліч Палесся” — гэта не толькі сведчанне вялікай павагі да традыцыйнай культуры беларусаў, але і пацверджанне нашага імкнення захаваць спадчыну Палесся ва ўсёй яе першароднасці і шматлічнасці, — адзначыў Прэм’ер-міністр Беларусі Сяргей Сідорскі пад час наведвання маштабнага форуму, што адбыўся нядаўна ў аграгарадку Ляскавічы Петрыкаўскага раёна Гомельскай вобласці. — Фестываль арганічна ўключыцца ў агульны пад’ём і развіццё эканомікі рэгіёна, дэманструючы багацце і ўнікальнасць краю, яго самабытнасць і гісторыка-культурную спадчыну”.

Багацце гомельскіх строяў, аўтэнттыка з аддаленых вёсак, дынастыі пакаленняў, якія вучылі гасцей таму ці іншаму народнаму промыслу... Якім быў гэты фестываль і якім павінен стаць у будучыні? Арганізатары, члены журы, удзельнікі і журналісты разважалі пра тое цягам фестывальнага дзёна.

Творчыя калектывы, выканаўцы народнай музыкі, танцаў і песень ды майстры прыехалі на фестываль з раёнаў, якія знаходзяцца ў басейне Прыпяці (восем — з Гомельскай і тры — з Брэсцкай абласцей). Аўтэнттычная палеская музыка і спевы гучалі з галоўнай сцэны, міні-выступленні можна было пабачыць і на конкурсе падворкаў. Тут кожны раён прадстаўляў тое, чым ганарыцца найперш і што найбольш шануе ў сваёй гісторыі і этнаграфіі. Ахвотныя спрабавалі свае сілы ў вырабе чаюноў, ганчарнай справе, пляценні кошыкаў і ткацтве, а таксама каталіся на старадаўняй брычцы, практыкаваліся ў рыбнай лоўлі і тут жа маглі прыгатаваць смачную юшку.

Сяргей Сідорскі заўважыў, што фестываль павінен стаць своеасаблівым магнітам, які прыцягне ўвагу людзей не толькі з Беларусі, але і з усяго свету. А віцэ-прэм’ер Іван Бамбіза распавёў, што на наступны форум прыедуць дэлегацыі з палескіх рэгіёнаў Расіі і Украіны. Па словах жа генеральнага дырэктара Нацыянальнага парку “Прыпяцкі” Сцяпана Бамбізы, гасцямі фестывалю сталі таксама прадстаўнікі дыпламатычных місій і турыстычных фірм, патэнцыйныя інвестары з бліжняга і далёкага замежжа.

“Падворкі выконвалі забавляльную функцыю, але наступным разам трэба змяніць канцэпцыю гэтай часткі фестывалю, — заўважыў старшыня Гомельскага аблвыканкама Аляксандр Якабсон. — Хацелася б, каб у іх было больш этнаграфічных рыс, кожны з раёнаў прадэманстраваў сваю ўнікальнасць,

індывідуальныя асаблівасці. У гэтым могуць дапамагчы, мяркую, супрацоўнікі краязнаўчых музеяў”.

Намеснік начальніка Упраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Вольга Антоненка ўпэўнена, што культурная праграма атрымалася даволі моцнай. “Свята вельмі разнажанравае, — зазначыла яна. — Яно разлічана на ўсе катэгорыі людзей. Для многіх калектываў Палесся гэта быў самы значны фестываль апошнім часам”.

Удзельнікі конкурсаў атрымалі дыпламы, каштоўныя падарункі, граматы. Гран-пры за самы арыгінальны падворак прысуджаны Жыткавіцкаму раёну. Паколькі фестываль праводзіцца ўпершыню, асобныя ансамблі і выканаўцы пакуль што не змагаліся за першыя тры месцы — патрэбны яшчэ час для таго, каб асэнсавана падрыхтавацца да спаборніцтва. Але наступным разам журы будзе сур’ёзна ацэньваць і касцюм, і вакальнае майстэрства, і танец.

На першым “Поклічы Палесся” журы ўзначаліў мастацкі кіраўнік Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору імя Г.Цітовіча Міхаіл Дрынеўскі. Вось яго меркаванне, якім ён падзяліўся пасля форуму: “Гэта адзіны фестываль, у якім

прынялі ўдзел сапраўдныя носьбіты этнакультуры, якая перадаецца моладзі. Вельмі парадавалі калектывы з Лельчыцкага, Жыткавіцкага, Петрыкаўскага раёнаў. Было і апрацаванае мастацтва, але яно не згубіла зместу, духу і прыроды”.

Пра свае ўражанні распавёў і мастацкі кіраўнік Беларускага дзяржаўнага ансамбля “Песняры” Вячаслаў Шарпаў: “Не лішнім было б на будучыню ўдакладніць геаграфічныя межы фес-

тывалю: ён для жыхароў Палесся, для ўсёй краіны ці скіраваны на тое, каб паказаць нашу культуру замежнай аўдыторыі? Хацелася б, каб ён набыў міжнародны статус, сюды прыежджалі калектывы з іншых краін. Таксама варта надаць увагу афармленню сцэнічнай пляцоўкі, зрабіць яе больш святочнай, а яшчэ прадугледзець умовы для турыстаў. Падаецца, такія захады зробіць яго сапраўднай творчай перлінай Палесся”.

Неаспрэчна адно: ідэя правядзення фестывалю знайшла водгук у сэрцах тысяч гасцей і ўдзельнікаў свята. Хочацца спадзявацца, што ляскавіцкі фэст стане сапраўдным брэндам Гомельшчыны, на кшталт “Берагіні” ў Акцябрскім раёне ці Аўцюкоўскага фестывалю гумару. Этнакультурны форум павінен стаць своеасаблівым штуршком для далейшага развіцця сучаснага аматарскага мастацтва і захавання спадчыны аднаго з найбольш самабытных рэгіёнаў Беларусі.

Аксана СЯМЁНАВА
Гомель
На здымках: урачысты збор удзельнікаў фестывалю; на сцэне — “Песняры”. Фота Алега БЕЛАВУСАВА

Буккросінг і...

Супрацоўнікі Віцебскай абласной бібліятэкі імя У.І. Леніна правялі своеасаблівую акцыю.

Пры ўваходзе ва ўстанову культуры наведвальнікаў сустракала паліца, пазначаная сімвалам буккросінгу (з англійскай — “кнігаварот”, “перамяшчэнне кнігі”) — на жоўтым фоне намалявана кніга, якая б’яжыць.

А яшчэ цяпер усе чытачы бібліятэкі могуць карыстацца паслугамі электроннай чытальнай залы. Яна ўключае дзве базы дадзеных, створаныя ўласнымі намаганнямі: “Прыдзвінскі край: гісторыя і сучаснасць” і “Віцебшчына: дакументальная спадчына”. Гэтыя раздзелы ўтрымліваюць інфармацыю пра гісторыю і сучаснае развіццё вобласці, а таксама рэдкія краязнаўчыя выданні, якія знаходзяцца ў фондах не толькі Віцебскай абласной бібліятэкі, але і Нацыянальнай бібліятэкі краіны.

Усяго адлічавана 750 кніг і часопісаў, у тым ліку — 208 рырэтэтных выданняў, якія захоўваюцца ў Віцебску. Для зручнасці створаны і электронны каталог.

А ў бліжэйшых планах бібліятэкараў — яшчэ два праекты. Адзін з іх прысвечаны мастакам Віцебшчыны, другі прадэманструе відэакалекцыю шэдэўраў балета, оперы, класічнай музыкі лепшых тэатраў і аркестраў свету.

Наталля ФЕНЧАНКА,
загадчыца аддзела беларускай літаратуры Віцебскай абласной бібліятэкі

Хто ў Орлі багач?

Жыхары вёскі Орля Шчучынскага раёна Гродзенскай вобласці, безумоўна, запомняць апошнюю суботу верасня. Менавіта тады ў паселішчы праходзіў фестываль фальклорнай песні “Пры-нёманскія напевы” і прэзентаваўся народны абрад “Багач”. Мерапрыемства было падтрымана сумесным праектам Еўрапейскага Саюза і Праграмы развіцця Арганізацыі Аб’яднаных Нацый (ПРААН) “Устойлівае развіццё на мясцовым узроўні”.

Вёска Орля ў ранейшыя часы была вялікім і знакамітым паселішчам, якое згадваецца ў пісьмовых крыніцах яшчэ з XVII стагоддзя. Тут развіваўся гандаль, народныя рамёствы, а Свята-Пакроўская царква, пабудаваная пасярод сяла ў сярэдзіне XIX стагоддзя, уражвае сваёй вытанчанай прыгажосцю...

Карацей, Орлянскі край — спынены і цікавы сваёй гісторыяй, нескрантай прыродай (на яго тэрыторыі знаходзіцца частка Рэспубліканскага ландшафтнага заказніка “Ліпчанская пушча”) і, канешне, сваімі працалюбівымі жыхарамі. Таму зусім невыпадкова, што ў гэтых мясцінах і цяпер знаходзяцца неаб’яквыя людзі, зацікаўленыя ў адраджэнні народных традыцый сваіх продкаў.

даўно і падобнага яму няма ў суседніх народаў. У гэты дзень — а святкаванне звычайна прыпадала на 14 верасня — нашы продкі падводзілі вынікі сваёй летняй дзейнасці і дзякавалі Богу за дапамогу ў працы. Дбайны гаспадар імкнуўся да Багача закончыць усе палявыя работы і нават пачысціць і схаваць да вясны земляробчы інвентар. Так і казалі ў народзе: “Прышоў Багач — кідай рагач, бяры сьявеньку — сей памаленьку”.

“Багачом”, дарэчы, называлі таксама і кошык з жытам і свечкай. З ім абыходзілі ўсе двары ў вёсцы, а на заканчэнне заганылі на выгане статак кароў і абносілі вакол яго “багач”. Пасля свята кош з зернем ставілі ў хаце пэўнага гас-

Орля сустрэла добрым надвор’ем і гасціннымі гаспадарамі. У мясцовай школе (у 2008 тут, згодна з Дзяржаўнай праграмай адраджэння і развіцця сяла, быў зроблены неабходны рамонт, закуплена новае тэхнічнае абсталяванне) адбылася прэзентацыя і міні-прэс-канферэнцыя з удзелам кіраўніцтва Шчучынскага райвыканкама і сельскіх саветаў вёсак Орля і Жалудок, а таксама прадстаўнікоў праекта ПРААН.

— Наша галоўная задача — гэта падтрымка мясцовых ініцыятыў і дапамога такім паселішчам, як Орля, у распрацоўцы і рэалізацыі стратэгіі іх развіцця, — паведаміў тэматычны кансультант праекта, кандыдат эканамічных навук Алег Сівагракаў. — Гэта не першы падобны фестываль, які праходзіць у рамках нашага праекта. Падобныя мерапрыемствы мы ладзілі ў Зэльве, Залесці Сморгонскага раёна, у Моталі, што на Іванаўшчыне, і шмат дзе яшчэ... Шчучынскі раён у гэтым плане ўнікальны: тут вельмі развіта мясцовае ініцыятыва. Згадаю толькі тое, што ў суседняй вёсцы Жалудок ужо трэці год запар праходзіць “Кветкавы кірмаш”. Таму і фестываль у Орлі, на маю думку, будзе яшчэ адным крокам па развіцці мясцовай ініцыятывы ў Беларусі.

Ураджэнец вёскі, урач Анатоль Амельчанка, які з’яўляецца галоўным “каталізатарам” справы адраджэння ў вёсцы традыцыйнага народнага абраду “Багач”, зазначыў, што ягоныя мары ўрэшце ўвасобіліся цяпер у рэчаіснасці.

— Я мясцовы жыхар і вучыўся ў гэтай школе, — распавёў Анатоль Анатолевіч, — і, натуральна, мне вельмі хацелася, каб наша вёска была вядомай не толькі ў Шчучынскім раёне, але і за ягонымі межамі.

Не застаўся ўбаку ад мерапрыемства і аддзел культуры райвыканкама, прадстаўнікі якога таксама знаходзіліся ў гэты дзень у Орлі. Як распавяла вядучыя метадыст Шчучынскага РМЦ Наталля Гардзейчык, на фестывалі “Нёманскія напевы” запланавана выступленне 10 фальклорных калектываў з усяго раёна.

Пасля прэс-канферэнцыі распачаўся “Багач”. Гэты старажытны традыцыйны народны абрад вядомы на Беларусі

падары і пакідалі да наступнага жніва. Лічылася, што “багач” забяспечвае дому багацце і шчасце, дабрабыт у гаспадарцы.

Амаль так і праходзіў абрад у Орлі. Некалькі святочна прыбраных жанчын на чале з гарманістам хадзілі па вясковых хатах, спявалі і танцавалі на падворку. А адзіны мужчына ў гэтым калектыве “багачоў” займаўся пачэснай і важнай справай: збіраў у кош тое зерне, якое выносіў з хаты гаспадар.

Завітаўшы такім чынам у дзясятка хат, “Багач” спыніўся “на пастой” у апошняй: мерапрыемства завяршылася тым, што сабранае зерне перадалі гаспадару на захаванне, а гаспадыня, у сваю чаргу, пачаставала ўсіх прысутных сапраўдным вясеннікім абедам.

А пасля на сцэне, усталяванай у цэнтры сяла, распачаўся фальклорны фестываль. Лучалі шматлікія спевы, показкі, казкі, быструхі.

А вось кірмаш, які планавалася ладзіць побач з тэатральнай сцэнай, не адбыўся. Усе патэнцыйныя гандляры выправіліся ў Ліду, дзе праходзіў Рэспубліканскі фестываль-кірмаш працаўнікоў сяла “Дажынкі”.

— Канешне, шкада, што не атрымалася правесці таксама і кірмаш, — кажа старшыня Арлянскага сельскага выканнаўчага камітэта Яніна Ярошык. — Але мы плануем зрабіць наш фестываль традыцыйным, таму спадзяемся, што ў наступным годзе ўсе праекты здзейсняцца.

А 29 верасня ў пасёлку Глуша Бабруйскага раёна Магілёўскай вобласці прайшоў фестываль народных промыслаў і рамёстваў “Глушанскі хуторок”. На ім можна было пабачыць народнымі рамёствам на шматлікіх майстар-класах, а таксама паглядзець на выступленні дзясятка самадзейных калектываў з усяй Бабруйшчыны. Гэта мерапрыемства таксама праводзілася пры падтрымцы Праекта ЕС/ПРААН “Устойлівае развіццё на мясцовым узроўні”.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Шчучынскі раён — Мінск
На здымку: ідзе абрад “Багач”. Фота аўтара

Тры хвіліны для артыста

“Ніколі не здавайся, ідзі наперад, нягледзячы ні на што”

Неаднойчы даводзілася чуць меркаванні на адрас прадстаўнікоў сучаснай беларускай музычнай індустрыі, датычныя аморфнасці яе цяперашняга стану з-за адсутнасці моцнай пляцоўкі для раскруткі кампазітараў, выканаўцаў, недастатковага піяр-прадстаўлення. Адсюль пытанні: што робяць маладыя артысты для таго, каб стаць вядомымі, ці карысна ім прымаць удзел у конкурсах, што могуць яны самі прапанаваць шоу-бізнесу? Адказы на іх мы паспрабавалі атрымаць у спявачкі Алёны ЛАНСКОЙ. За яе плячыма — першыя прэміі Еўрапейскага маладзёжнага поп-рок-конкурсу “Сарандэў-2008” і Міжнароднага конкурсу “Кубак Еўропы-2009”. Сёлета ж Алёне ўдалося паставіць “птушку” каля назваў некалькіх прэстыжных музычных спаборніцтваў. Спявачка днямі прывезла ў Беларусь і прэмію з Міжнароднага конкурсу маладзёжнай песні ў рамках V Фэстывалю “Моладзь — за Саюзную дзяржаву”, а крыху раней — трафей з Міжнароднага конкурсу маладых выканаўцаў папулярнай музыкі “Atlantic Breeze”, які праходзіў у Нью-Ёрку. Сёння ж на канале АНТ ідзе “Бітва тытанаў”, дзе ў складзе зборнай Беларусі Алёна змагаецца за яшчэ адну перамогу.

Тонус для спевака

— Удзел у конкурсе — цяжкая праца, у першую чаргу, над самім сабой, — кажа Алёна. — Мала проста рыхтавацца да спаборніцтва, неабходна перамагчы ў сабе хваляванне, настроіцца на лепшае. Асабіста я, падаючы заяўку, стаўлю перад сабой мэту, высока ўзнямаю планку і, нарэшце, спрабую ніжэй не апускацца. Гэта, у пэўным сэнсе, стымул да новых творчых ідэй! Бо ўдзел у конкурсах — нібыта штодзённы занятак спортам, які спрыяе падтрыманню тону. Думае, мае сэнс выпрабуйваць свае магчымасці!

— Але ж не толькі дзеля свайго тону як артысткі вы прыкладаеце творчыя і фінансавыя намаганні, удзельнічаючы ў конкурсах?

— Зусім неабавязкова атрымаць перамогу. Калі адчуваю, што стыль майго выканання падыходзіць да фармату пэўнага конкурсу, то абавязкова падаю заяўку на ўдзел. Тут важна правільна ацаніць свае магчымасці. Сакрэт скарэння вяршыняў надзвычай прасты: неабходна ведаць густы аўдыторыі, для якой ты працуеш. І, канешне ж, навучыцца ніколі не здавацца, ісці наперад, нягледзячы ні на што!

Універсальны “...Брыз”

— Перамогу на “Atlantic Breeze-2010” можна назваць перамогай беларускіх кампазітараў?

— Безумоўна. Для таго каб дайсці да свайго выніку, спачатку давялося прайсці адборачны тур у Беларусь. За месцы ж у фінале змагаліся каля 20 тысяч выканаўцаў з розных краін свету, але запрашэнне ў Нью-Ёрк атрымалі толькі 13. На суд журы пад старшынствам прадзюсера Бруса Ловэ, вядомага па супрацоўніцтве з такімі зоркамі, як Элтан Джон, Мадонна, Пол Маккартні, прапанавала тры кампазіцыі беларускіх аўтараў: “Неба ведае” Леаніда Шырына і Вольгі Рыжыкавай, а таксама англамоўныя “Life is OK!” і “Balalaika” Яўгена Алейніка і Віктара Рудэнкі. Як бачыце, усе тры аказаліся шчаслівымі. Наогул, артыста немагчыма ўявіць без кампазітараў, аранжыроўшчыкаў. Нездарма ж кажуць, што кампазітар нараджае твор, аранжыроўшчык стварае цэла, а выканаўца ўдыхае душу. Амерыканцы першыя ўбачылі і мой кліп на песню “Life is OK!”. І ведаеце, яны былі прыемна здзіўлены ўзроўнем працы айчынных музыкантаў.

Анкета “К”

1. Колер, які натхняе. Жоўты.
2. У якую пару года падабаецца працаваць? Вясной.
3. Любімы мастак. Леанарда да Вінчы.
4. Найбольш яркі акцёр/актрыса. Джоні Дэп.
5. Любімы літаратурны твор. Апошнім часам чытаю творы Аксаны Робскі.
6. Што слухаеце? Творы ў стылі “еўрапоп”.
7. Радзіма — гэта што? Месца, дзе ты нарадзіўся.
8. Любімая кветка. Лілей.

— Ці патрэбна тады беларусам шукаць знакамітых аўтараў для стварэння легендарных кампазіцый за мяжой, для таго ж “Еўрабачання”, калі ў нас ёсць свае таленавітыя мэтры?

— “Atlantic Breeze-2010” пацвердзіў: Беларусь надзвычай багатая на выканаўцаў і кампазітараў! А яшчэ і на візажыстаў, стылістаў, дызайнераў. Для мяне стала сапраўдным адкрыццём Яважына Міклашэвіч — аўтар маіх канцэртных касцюмаў. Яна ўніверсальны спецыяліст, які без асаблівых цяжкасцей можа працаваць у любым кірунку. Наогул, я не супрацоўнічаю з людзьмі, у якіх не бачу таленту. Магчыма таму, што сама чалавек, які не любіць спыняцца на дасягнутым, спрабуе здзіўляць і шукаць штосьці новае.

— Якія магчымасці адкрыла для вас перамога на “Atlantic Breeze-2010”?

— Мабыць, не перабольшу, калі скажу, што пасля конкурсу ў Нью-Ёрку перада мной адкрылася шмат перспектыв. І гэта не дзіўна, бо сама перамога — гэта прапанова аб супрацоўніцтве з вядомымі студыямі Амерыкі. Вельмі прыемна было пачуць з вуснаў членаў журы, вядомых прадзюсераў, тэлевізійшчыкаў і акцёраў, што яны лічаць мяне “камерцыйна паспяховым прадуктам” і гатовыя са мной супрацоўнічаць. У прыватнасці, у якасці ўзнагароды я атрымала ратацыю сваіх кампазіцый на адным з тамтэйшых тэлеканалаў, а таксама цікавыя прапановы ад некалькіх гуказапісваючых кампаній і прадзюсераў на конт далейшага супрацоўніцтва.

— Ці азначае гэта, што Алёна Ланская задумала паспытаць шчасця за мяжой?

— Ведаеце, у маім жыцці быў такі перыяд, калі я вырашыла рвануць з Магілёва ў Мінск. Аднак зараз ужо нікуды не хочацца ехаць, вышукваць выгадныя магчымасці і перспектывы. Перамога на міжнародных конкурсах не азначае, што выканаўца павінен з’езджаць за акіяні і рабіць там кар’еру. Я люблю сваю краіну і хачу тут застацца жыць. Праўду кажа прыказка: “Дзе нарадзіўся, там і згадзіўся”. На жаль, часта здараецца наступнае: ты працуеш на радзіме, але вынікі працы застаюцца незаўважанымі айчынным слухачом. Аднак зусім іншая справа, калі тваё імя стане вядомым за межамі краіны...

Хто “прысніўся вясной”

Алёне Ланскай?

— Ведаем, што вы выраслі на творчасці “Песняроў” і “Сяброў”. Хто з прадстаўнікоў музычнай індустрыі з’яўляецца для вас прыкладам, а мо і ўзорам?

— Усё жыццё побач са мной, як спадарожнік, была творчасць Уладзіміра Мулявіна. Я памятаю канцэрт, прысвечаны 25-годдзю ансамбля “Песняры”. Гэта быў 1994 год... Тады ў нашай сям’і з’явіўся відэамагнітафон, і гэты канцэрт быў зафіксаваны на стужку.. Назаўжды ў маёй памяці засталася песня Юрыя Семянякі “Ты мне вясной прыснілася”. Напэўна таму, што гэта... кампазіцыя і прамае дзяцінства. Як у той песні, мы з дзяўчатамі збіралі ў лузе кветкі, плялі вянкi, запальвалі свечкі, а пасля ўсталёўвалі гэтую няхітрую “канструкцыю” на дошцы і на Купалле апускалі на ваду... Гэта было так прыгожа! Дарэчы, мне заўжды падабаліся “Песняры”, і ўспаміны пра Мулявіна — своеасаблівы куток у маім сэрцы. Калі песняра не стала, мае бацькі плакалі. Плакалі, як плачуць па родным чалавеку... Яго творчасць адбілася на маіх музыкальных густах.

— Як ні парадаксальна гучыць, але вы адна з нешматлікіх беларускіх выканаўцаў, у скарбонцы якіх ёсць кампазіцыі

на роднай мове. Яскравым прыкладам гэтаму служыць ваш дэбютны альбом “Лабірынты лёсу”. Як лічыце, кампазіцыя на беларускай мове можа прынесці перамогу на конкурсе міжнароднага ўзроўню?

— Думаю, так. Лічыцца, што на конкурсах такога ўзроўню неабходна выконваць песню на англійскай мове. Але... Музыка павінна крапаць не слых людзей, а душу. Не так даўно была на канцэрце Элтана Джона. Праўду кажучы, не з’яўляюся прыхільніцай яго творчасці. Ну, проста “не зачэпіла”... Аднак аказаўшыся ў зале, убачыўшы, як гэты маленькі (зусім невялікага росту!) чалавек экспрэсіўна б’е па клавішах раяля, устае і як акрылены бегае па сцэне, разумееш: неабавязкова ведаць словы, каб зразумець сэнс, прасякнуча энергетыкай выканаўцы.

— Падрыхтоўка да конкурсу — доўгі працэс, аднак для скарэння слухачоў і журы ў выканаўцы ёсць толькі тры хвіліны, якія доўжыцца кампазіцыя. Тры хвіліны для артыста — гэта многа альбо мала?

— Тры хвіліны — гэта дастатковы прамежак часу для таго, каб данесці да слухачоў свае ідэі. За гэтыя тры хвілінкі артыст можа навучыць публіку плакаць, сумаваць, радавацца, думаць.

— Дык у чым жа заключаецца сакрэт шчасця Алёны Ланскай?

— Шчасце — гэта ўнутраная раўнавага. Калі ты не можаш жыць на зніжаных хуткасцях, заўжды некуды спяшаешся, баішся штосьці не паспець, а спыніўшыся хоць на момант, бярэш у рукі кубачак чаю, павольна, з асалодай робіш кожны глыток — усё вакол для цябе замірае. І гэта насамрэч маленькае шчасце. Менавіта такія моманты дапамагаюць жыць, крочыць па складаных лабірынтах лёсу. Шчасце, калі ты бачыш сваё адлюстраванне ў вачах родных людзей, шчасце бачыць іх усмешкі. Шчасце, калі насустрач мне бяжыць мая любімая пляменьніца з радасным воклічам: “Алёнка! Я так сумавала па табе!”. Адным словам, усё, што прыносіць чалавеку радасць, і ёсць шчасце!..

Распытвалі Таццяна БІРУК і Вольга ЛЯЎКЕВІЧ, студэнткі Інстытута журналістыкі БДУ

Тчэ “Зацішша”

У Палацы мастацтва дэманструюцца габелены з майстэрні мастацкага ткацтва Дома культуры “Зацішша” ў Варшаве.

Ручное ткацтва тэхнікай пляцення палатна — традыцыйны метада, на раму нацягваецца аснова, пасля пераплятаецца воўна і з’яўляецца габелен, выкананы ў розных тэхніках без нашывак і ўшывак.

Натхненнем для ткацкай творчасці з’яўляюцца творы мастакоў. Габелены могуць быць копіяй карціны, а часам — толькі колер або настрой карціны з’яўляецца асновай задумкі для стварэння габелена.

Дом культуры “Зацішша” — прыстанак людзей з артыстычнай душой, для якіх сэнсам жыцця з’яўляецца радасць стварэння. Многія з іх звязалі свой творчы шлях з майстэрняй мастацкага ткацтва пад кіраўніцтвам Тэрэсы Шчэпаньскай, якая і паўстала па яе ініцыятыве 22 гады таму.

Арганізатары выстаўкі — Беларускі саюз мастакоў і Польскі інстытут у Мінску, ДК “Zacisze” ў Варшаве.

На здымках: работы майстроў варшаўскага ДК “Зацішша”.

Паралелі фотамовы

Месца чалавека ў гарадской прасторы шукалі ўдзельнікі беларуска-французскага фотапраекта “Паралелі” Цьеры Клеш, Вольга Лойка і Віктар Байкоўскі.

Вынікі фотамастакі прадстаўляюць у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі.

У межах экспазіцыі ўсе тры фотамастакі паспрабуюць раскрыць перад глядачом свой адметны вобраз горада і гарадскога імгнення.

Серыя Цьеры Клеша “Безабаронны перад горадам” прысвечана дзелавому кварталу Парыжа. Аўтар адзначае не толькі вытанчанасць і прыгажосць архітэктуры горада, але і рэакцыю ды паводзіны людзей, што апынуліся ва ўладзе шэрых офісаў і аднатыпных дзелавых касцюмаў.

Персанажы фотаздымкаў Вольгі Лойка — звычайна самотныя і адзінокія. Творы фотамастакі, напоўненыя меланхоліяй, супрацьпастаўляюць крохкасць натуры наваколлю. Работы Віктара Байкоўскага — гэта пастаянны пошук новых форм і спосабаў выражэння, няспынны эксперымент з тэхнічнымі магчымасцямі мовы фатаграфіі.

Дар’я ДАНИЛЕВІЧ

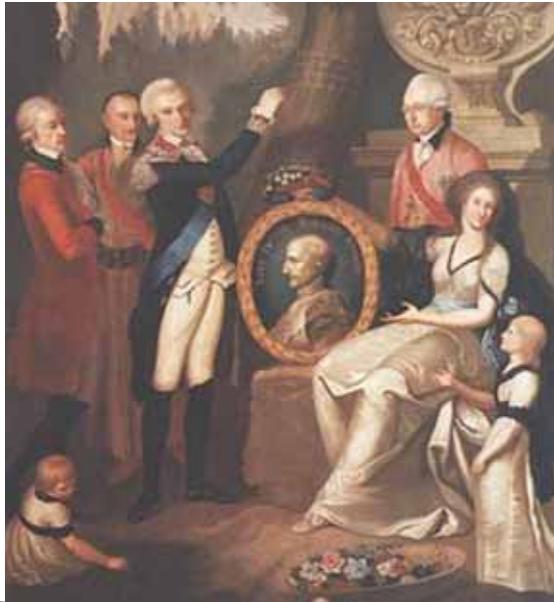
На здымку: экспазіцыю аглядаюць наведвальнікі НББ.

Астраглядаўскі Марконі і два ключы да...

Вёска Астрагляды Брагінскага раёна, якая сёння знаходзіцца на тэрыторыі Палескага радыяцыйна-экалагічнага запаведніка, мае сваю непаўторную, крыху забытаную, а часам — і дэтэктыўную гісторыю.

Паводле “Слоўніка геаграфічнага Каралеўства Польскага і іншых славянскіх краёў” лічылася, што Астрагляды, якія даўней называліся Астраглядавічамі, спачатку належалі князям Вішнявецкім, а пасля — Харлінскім, Ракіцкім, Прозарам. Аднак грамата 1574 г., што ўключае звесткі пра брагінскія ўладанні князёў Міхаіла і Аляксандра Вішнявецкіх, не сведчыць пра тое, каб нехта з іх валодаў Астраглядавічамі. А з ліста караля Жыгімонта I Старога ад 3 сакавіка 1532 года стала вядома, што паселішча належала яшчэ і Сямёну Палазовічу. У той жа час пакуль няма звестак пра валоданне Ракіцкімі вёскай. І хоць прыкладна ў 1810 годзе Тэля, дачка графа Людвіка Ракіцкага, сапраўды выйшла замуж за Уладзіслава, малодшага сына Караля Прозара, бацька не мог заісаць ёй вёску ў пасаг.

У дакументах XVI — XVIII стст. Астраглядавічы і Хойнікі паказваюцца частка аднаго ўладання. Рэгістры 1768 і 1770 г. датычыліся толькі Астраглядаўскага ключа, што само ўжо паказвае на

Сёння выгляд прозараўскай рэзідэнцыі вядомы з малюнка Ігнація Урублеўскага 1891 года і двух фотаздымкаў прыкладна 1918 года. Якой жа была сядзіба ў Астраглядах на мяжы XIX і XX стагоддзяў?

Паводле звестак Анатоля Кулагіна, аднапавярховы дом меў П-падобны ў абрысе падмурок: да бакоў галоўнага фасада далучаліся кароткія перпендыкулярныя крылы. У цэнтры выступаў рызаліт з каланадай. Пад порцікам знаходзіліся арачныя дзверы і вокны з трохвугольнымі фронтончыкамі. Пасярэдзіне паркавага фасада размяшчалася тэраса з бакавымі сходамі ў парк, а па баках вылучаліся рызаліты. Будынак у цэнтральнай частцы накрываў высокі чатырохсхільны дах з фронтанам.

Унутры палац меў двухрадную анфіладную планіроўку, пры якой памяшканні размешчаны адно за другім, нібыта ў музеі. З боку порціка змяшчаўся дэкарыраваны ў “палаўнічым” стылі вестыбюль з развешанымі на сценах трафеемі і карцінамі адпаведнай тэматыкі, з кафлянай печкай, вялізнымі камінам і вітымі сходамі на другі паверх, дзе знаходзілася бібліятэка. Паркет парадных апартаменту, паводле слоў гаспадыні Ванды Гардзьялоўскай, што грунтуецца на інфармацыі людзей, якія ведалі палац яшчэ ад часу Прозараў, “уяўляў чароўныя пейзажы, выкананыя з розных драўняных гатункаў — чырвонага дрэва, чорнага дубу, ясеню, грушы”, і ўдала спалучаўся са сценавымі панэлямі, дэкарыраванымі ў тэхніцы стука (алебастрам, аздобленым пад мрамур). Кафляныя печы і мрамуровыя камяны таксама з’яўляліся дэкаратыўнымі элементамі інт’ер’ера.

За палацам раскінуўся пейзажны парк, высаджаны на плошчы ў 5 гектараў ліпай, дубам, грабам, пірамідальнай і італьянскай таполяй, мноствам дэкаратыўных кустоў. Праз гэтыя пейзажныя пасады ад палаца адыходзіла прамая алея, замкнёная вялізным чатырохвугольным газонам. Цэнтрам складанай воднай сістэмы з’яўляўся востраў дыяметрам 200 метраў, акружаны шырокім каналам, залучаным з асноўным вадаёмам. Па фронту сядзібы праходзіў гасцінец, высаджаны векавымі таполямі.

На жаль, з былой раскошы да нас дайшлі толькі рэшткі палаца Прозараў. У тым ліку флігэль, у якім жыла прыслуга, а таксама абваленыя калоны — верагодна, усё, што засталася ад цэнтральнай часткі палаца.

**Сяргей БЕЛЬСКИ,
Хойнікі**

На здымках: урывак з граматы Вішнявецкіх, дзе згаданы і Астраглядавічы; палац у Астраглядавічах (малюнак І.Урублеўскага, 1891 г.); Ф. Смуглівіч. “Сям’я Прозараў”.

З дакументальных крыніц вядома, што літаральна адразу пасля смерці Янкі Купалы былі зроблены захады, каб сабраць і зберагчы яго рукапісную спадчыну. Спецыяльнай пастановай СНК БССР і Бюро ЦК КП(б) Беларусі ад 02.07.1942 г. “усе літаратурныя працы: кнігі, рукапісы, выдадзеныя і нявыдадзеныя, пісьмы, перапіска народнага паэта” абвешчаны дзяржаўнай уласнасцю.

Шляхамі і “Шляхам...”

Пасля вайны быў знойдзены рукапісны зборнік “Шляхам жыцця”, які Пясняр падарыў К. Дуж-Душэўскаму, а той, у сваю чаргу, у 1930 годзе перадаў рукапіс на захаванне ў Беларускі музей у Вільні. Адшукалі таксама аўтографы паэм “Сон на кургане”, “Бандароўна”, камедыі “Паўлінка”. З Германіі былі вернуты ў Дзяржаўную бібліятэку БССР і пасля перададзены ў музей аўтарская карэктурна зборніка “Шляхам жыцця”, рукапісы перакладаў “Слова аб палку Ігаравым”.

Па словах вядучага навуковага супрацоўніка Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы, аўтара навуковай канцэпцыі выстаўкі “Глянец будучыні ў вочы...” Фаіны Ваданосавай, сярод матэрыялаў, вярнутых з Германіі, былі знойдзены 2 папкі, якія змяшчалі 70 аўтографу Купалы. Частка з іх выяўлена ў падольскім філіяле Дзяржаўнай публічнай бібліятэкі АН Украіны і ў 1954 годзе перададзена ў музей Пясняра. Шматлікія арыгіналы рукапісаў прадстаўлены сёння ў праекце “Глянец будучыні ў вочы...”.

На новай выстаўцы ў Купалаўскім музеі, аўтарам мастацкай канцэпцыі якой з’яўляецца Генадзь Чысты, можна ўбачыць не толькі ўнікальныя матэрыялы з калекцыяй сяброў і знаёмых Янкі Купалы, але і дакументы, фотаздымкі, прысвечаныя і непасрэдна стварэнню музея. Умоўна юбілейная выстаўка падзелена на чатыры часткі, што адпавядаюць Мінску, Вільні, Пецярбургу і Маскве — гарадам, што

мелі асаблівае значэнне ў лёсе і творчасці Пясняра. Менавіта там было выяўлена багата прадметаў, што папоўнілі калекцыю музея.

І сёння з гэтымі гарадамі плённа супрацоўнічае Дзяржаўны літаратурны музей паэта. Па словах яго дырэктара Алены Мацевасян, напрыканцы жніўня ў Літаратурным музеі Аляксандра Пушкіна ў Маскве адкрылася выстаўка “Малюся я небу, зямлі і прастору”. У наступным годзе, калі распачне працу Цэнтр беларускай культуры ў Маскве, плануецца стварыць і пастаянную экспазіцыю, прысвечаную Янку Купалу.

Плённае супрацоўніцтва адбываецца і з музеем Пушкіна ў Вільнюсе. У бліжэйшы час у супрацоўніцтве з Пасольствам нашай краіны ў Літве адбудзецца прэзентацыя нашага музея, яго філіялаў.

Як падкрэсліла Алена Мацевасян, кожны такі праект прыцягвае ўвагу беларускай дыяспары. Яе прадстаўнікі з задавальненнем наведваюць выстаўкі і мерапрыемствы, звязаныя з культурай і літаратурай. Але не толькі беларусы захапляюцца творчасцю Пясняра. У сяле Пячышчы ў Татарстане, дзе таксама дзейнічае музей паэта, існуе самадзейны гурток, які сёлета паставіў “Паўлінку”. Вельмі спадабалася мясцовым жыхарам і выстаўка “Янка Купала і тэатр”, прывезеная з Мінска.

Музей актыўна далучае да творчасці Янкі Купалы і нашу моладзь. У прыватнасці, пры ўстанове ўжо два гады існуюць клуб маладых літаратараў “Літаратурнае прадмесце” і музычны клуб. Без іх удзелу не абыходзіцца шматлікія актыўны ўстановы, у тым ліку — традыцыйная Ноч музеяў.

Сёння ж галоўны клопат музейшчыкаў ляжыць у іншай плоскасці. Амаль 40 тысяч адзінак фонду патрабуюць грунтоўнага даследавання. А таму кожная выстаўка, дзе дэманструюцца ўнікальныя экспанаты, пралівае святло на ўсё новыя старонкі жыцця і творчасці Янкі Купалы.

На здымках: Янка Купала, 1920-я; фрагмент выстаўкі.

прыналежнасць яго да іншага, відавочна Хойніцкага, маёнтка. Мусіць, такой сітуацыя заставалася і ў 1783 годзе, калі Людвіка Канстанцыя Шуйская выйшла замуж за Караля Прозара і прынесла мужу Хойнікі ў якасці пасагу. Нездарма апошні называў сябе “графам на Хойніках і Астраглядавічах”. Пасля смерці Караля Прозара маёнтка перайшоў да Уладзіслава, які, як можна зразумець з дзённікаў архіепіскапа М. Галубовіча, жыў у старой сядзібе ў Хойніках да самай сваёй смерці. Аднак гісторык А.Кулагін лічыць, што менавіта ён прыкладна ў 1810 — 1820-х выбудоваў у Астраглядах, паводле праекта Генрыка Марконі, шыкоўны палац у стылі ампір.

Пасля Уладзіслава Хойніцкі і Астраглядаўскі ключы, што, паводле больш позняга “Спіска землеўладальцаў Мінскай губерні на 1876 год”, разам з Гарадзішчам і Савічамі складалі 75 103 дзесяціны ворыўнай зямлі, пашаў, сенажацей і лясоў з балотамі, атрымаў у спадчыну яго сын Мечыслаў, рэчыцкі маршалак. Прычым сям’я апошняга, як сведчыць той жа М.Галубовіч у запісе ад 18 верасня 1860 г., жыла менавіта ў астраглядаўскім палацы. Ад Мечыслава Астрагляды перайшлі да яго сына Канстанціна, які і змарнаваў атрыманую ад продкаў фартуну, губляючы фальварак за фальваркам, пакуль урэшце не прадаў і сам маёнтка з рэзідэнцыяй. Наступны гаспадар уладкаваў у салонах лазню. У выніку палення ў печак аднойчы здарыўся пажар, які знішчыў палац...

У 1912 г. Астрагляды набыў Альгерд Гардзьялоўскі герба Ляліва з Друцка, апошні іх прыватны ўладальнік, які меў намер аднавіць палац паводле праекта Тадэвуша Стрыенскага, але пачатак Першай сусветнай вайны перакрэсліў усе планы.

Крыж канцлера ВКЛ

З дзейнасцю канцлера Вялікага Княства Літоўскага Льва Сапегі звязана не толькі стварэнне заканадаўчых актаў і, у прыватнасці, статутаў, але і ўзораў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва свайго часу, узвядзенне храмаў, у тым ліку, мураванай царквы Чарэйскага манастыра на тэрыторыі сучаснага Чашніцкага раёна.

Узнаўленне гэтага манастыра звязана менавіта з іменем вялікага канцлера ВКЛ. У канцы XVI ст., як сведчыць запіс Льва Сапегі ад 20 студзеня 1566 года, Чарэйскі манастыр “спустыль”. Драўляны будынак манастыра тады размяшчаўся на беразе возера Галаўль каля царквы ў гонар святой Тройцы. Побач на возеры быў востраў, на якім у драўляным палацы жыў у свой час бацька Льва Сапегі.

Па звестках крэйзнаўцы Ніны Кіндзявай, атрымаўшы Чарэю, Леў Сапега “для большай хвалы

(прослаўлення) Божы, кь душевному своему збавенню (во спасение своей души), на память себе (для поминовения себя), продкомь и родичомь” пабудоваў на востраве другі манастыр з каменю і царкву пры ім. Вялікаму канцлеру належаць і наступныя словы: “Маемь и повинни будемь тыхь монастыровь опь всякихь кривдъ боронити и добрьь церковныхь николи не допушачючи забирати”.

Была ў манастыра і свая святыня, на жаль, ужо страчаная для нас. Беларускі этнограф XIX ст. Еўдакім Раманаў у сваіх нататках пазначаў, што “на днях я имел возможность осмотреть крест Льва Сапегі, сооруженный им в 1596 году для черейского монастыря, который был основан в 1454 году Черейским-Лукомльским князем Мстиславом Пеструцким”.

Як адзначаў Еўдакім Раманаў, крыж Сапегі зроблены са срэбра і, верагодна, быў пазалочаны. Вышыня яго на момант апісання складала 61 сантыметр, пры гэтым большую залучаў п’едэстал.

Рэшткі царквы Святой Тройцы.

Чатырохканцовы крыж быў некалі ўпрыгожаны каштоўнымі камянямі, ад якіх напрыканцы XIX ст. засталася выключна гнёзды. Толькі над распяццем захавалася страза, замяніўшая сабою карунд. На пярэднім баку крыжа размяшчалася распяцце Хрыста праваслаўнага ўзору. Верхняя частка над распяццем мела распінны арнамент, а на адваротным баку крыжа ў цэнтры была ледзь бачна выява Святой Тройцы ў выглядзе трох анёлаў каля Мамврыйскага дуба. У сваю чаргу, п’едэстал крыжа складаўся з дзвюх частак. Верхняя ўяўляла патоўшчаную дагары капітэль шасціграннай калоны, на вяршыні яе знаходзіцца шэсць розных металічных статуэтак старазапаветных святых. Вакол пашыранай ніжняй часткі п’едэстала праведзены абадок, на версе якога быў выразаны надпіс: “На честь и на хвалоу Пд-оу Бг-воу Троицы единомой я Левь Сапега канцлерь Князьства Литовского надаломь сии кресть на монастырь Ст-ое Живоначальное Тр-цы оу именью моемь отчизномь Черей рокою Ч-С”.

К.А.

Калектыў Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры выказвае глыбокія спачуванні дырэктару Макарэвіч Лідзіі Вітал’еўне ў сувязі са смерцю маці.

Здаецца, гэта была трэцяя паездка Надзеі Пятроўны на сваю радзіму, якую яна пакінула ў 1919-м, у 16-гадовым узросце. Першую яна здзейсніла на аўтамабілі ў 1960 годзе разам са сваім сябрам і памочнікам Жоржам Бак'е і сынамі галоўнага камуніста Францыі Марыса Тарэза — Жанам і Полем.

Пазней яна распавяла, якое радаснае пачуццё авалодала ёю пры перасячэнні савецка-польскай мяжы. “Адкуль гэтае пачуццё? Ад усведамлення, што ты на сваёй зямлі, на зямлі Радзімы? Ёсць у Францыі такая ж зямля. І нават бярозы ёсць. І квінеюць на ёй і спанечнікі, улюбёныя кветкі Ван Гога, але Ван Гог любіў толькі спанечнікі Праванса. Нічога з гэтым не паробіш. І не зменіш. Гэта як у маленстве: дотык мацярынскай рукі не зблытаеш ні з адной, самай пшчотнай рукою на свеце. Ні з адной. Людзі паміралі, сціснуўшы ў руцэ жменьку роднай зямлі, якую яны насілі ў ладанках на грудзях. Ды і я жыла, не выпускаючы гэтую зямельку з рук. Мама казала: “Мілы той куток, дзе адрэзаны пупок”, і мой “куток”, край мой, пачынаўся з памежнага Брэста...”

...Па дарозе ў Зембін яна расказала пра сваю самую першую сустрэчу з роднай вёскай, дзе памерлі яе бацькі, так і не пачыўшы перад сёнамі дачку, дзе чакалі яе сёстры Жэні і Рая, браты Уладзімір і Пётр: “Вельмі хвалявалася, як мяне сустрэнуць. Мы дарослыя, мы сталыя, не бацьчыны амаль 40 гадоў... І першыя словы сястры Жэні — уяўляеце? — былі: “Як ты вырасла, Надзя!”

...Неўзабаве адбылася другая паездка Надзеі Пятроўны ў Зембін. Праўда, толькі на некалькі гадзін, якія яна правяла з землякамі ў калгасе “Зара камунізму”. А цяпер вось — трэцяя. Да гэтай сустрэчы яна рыхтавалася як ніколі старанна. Везла ў СССР падарункі: сотні рэпрадукцый з шэдэўраў сусветнага жывапісу, што былі выкананы на найвышэйшым узроўні, дакладна перадавалі на палатне не толькі ўсе нюансы колеру, але і характар мазка і нават асобныя разбуральныя сляды часу — шчыліны-кракелюры, бяжаклясы фарбаў.

Гэтая калекцыя потым пачыналася ў складзе перасоўных выставак у многіх гарадах і вёсках Савецкага Саюза, у тым ліку — у Сібіры і Запаляр'і. А частку твораў Надзя Лежэ падарыла Зембінскай школе і Дзяржаўнаму мастацкаму музею, дзе яны захоўваюцца да цяперашняга часу... Мінчане ва ўзросце памятаюць гэтую выставку ў сталіцы: некаторыя глядачы дасюль перакананы, што перад імі знаходзіліся арыгіналы твораў...

Памятаю сустрэчу Надзеі Пятроўны ў гэтым музеі з яго дырэктарам Аленай Васільеўнай Аладавай — як аказалася, яе даўняй сяброўкай — і музейнымі супрацоўнікамі. Там яшчэ прысутнічалі тагачасны намеснік міністра культуры

Юрый Міхневіч, старшыня Саюза мастакоў Уладзімір Стальмашонак і народны мастак БССР Андрэй Бембель. Гутарка пра жыццё і мастацтва ішла жыва і эмацыйна. І тут, памятаю, Надзя Пятроўна зняла захацела патэлефанаваць проста... у Парыж. І каму, вы думаеце? Сваіму сябру Марку Шагалу!

Усе, хто прысутнічаў тады ў кабінэце Аладавай, збытантжыліся: у Парыж? самому Шагалу? Не забывайце, шануюны чытач, што на двары быў 1967 год і званіць проста так з дырэктарскага кабінета ў Парыж ды яшчэ каму — Шагалу, які на сваёй радзіме даўно лічыўся “не нашым”, ледзь не ворагам, — нонсэнс! А яна, пачыўшы наша замяшанне, проста так кажа: “Я абцяла патэлефанаваць Марку з Мінска, яшчэ раз нагадаць, што даўно прыйшоў час наведваць яму сваю радзіму, якую ён пакінуў ва ўзросце Хрыста. Думаю, што пра яго тут яшчэ не забылі. Так?...” “Канешне ж, так,” — дружна заківалі мы, адводзячы ў бок нашы позіркы...

Потым Ю.Міхневіч перавёў гутарку на іншыя тэмы, у прыватнасці, падзякаваў мадам Лежэ за дарэнне музею калекцыі

Н.Лежэ. “Націорпорт”. 1940 г.

“Ні ў чым не рабіцца чужаземкай!”

“У Зембіне мне казалі: “Як ты вырасла, Надзя!”

Больш за сорак гадоў таму, працуючы ў Міністэрстве культуры БССР, я пазнаёміўся з французскай мастачкай Надзёй Лежэ. Так атрымалася, што ў складзе дэлегацыі я суправаджаў яе ў паездцы да вёскі Зембін Барысаўскага раёна. Там яе “малая” радзіма, хаця на свет яна з’явілася, уласна кажучы, у іншым месцы — у вёсцы Асецішчы Віцебскай губерні. Але там — да пераезду ў Зембін — яна пражыла з бацькамі толькі некалькі месяцаў.

У 1967 годзе я быў побач з Надзёй Пятроўнай таксама і на сустрэчы з супрацоўнікамі Дзяржаўнага мастацкага музея БССР за абедзеным сталом дома ў Алены Аладавай; раніцамі прыязджаў па яе ў гасцініцу “Юбілейная”, іншым разам сумесна з міністэрскім чыноўнікам, архітэктарам Уладзімірам Марокіным, суправаджаў спадарыню Лежэ і ў азнамленчых прагулках па Мінску. Чалавек яна была вельмі камунікабельны, гаваркі, прыязны і таму шмат чаго ахвотна распавядала пра сваё жыццё-быццё.

Дарэчы, да гэтага знаёмства я нават і не чуў ейнага імя, хаця “брэнд” знакамітага мужа Надзеі Пятроўны, вялікага французскага мастака Фернана Лежэ, які памер у 1955 годзе, быў шырока вядомы ва ўсім свеце. І сам я яшчэ са студэнцтва сёе-тое ведаў пра творчасць гэтага жывапісца...

ўнікальных рэпрадукцый з карцін вялікіх творцаў і гіпсавых злепак з арыгіналаў Луўра, а таксама распавёў, што зараз у Міністэрстве ідуць перамовы з Надзёй Пятроўнай пра тое, каб упрыгожыць фасад мінскага Палаца спорту манументальнымі мазаікамі па яе эскізах і — па жаданні мастачкі — за яе кошт!

Дарэчы, у другі свой візіт яна хацела падараваць Алене Аладавай (“для патрэбы музея”) вельмі дарагую залатую шматплястэкавую брошу дзяметрам больш за 10 сантыметраў з ініцыяламі “N. L.”. Праўда, я яе пры гэтым не прысутнічаў, але Алена Васільеўна мне потым распавяла, што ад такога каштоўнага падарунка ёй давялося адмовіцца, з прычыны чаго Надзя Пятроўна вельмі засмуцілася.

У час нашых сустрэч з мадам Лежэ мы шмат гутарылі з ёй. Дыктафона тады ў мяне не было, і дапамагаў мне толькі маленькі нататнік, куды я, па магчымасці, запісваў “маналогі” гасці. У матэрыяле сённяшнім я выкарыстаў не толькі мае тагачасныя запісы, але і некаторыя фрагменты яе ўспамінаў.

Дасюль памятаю яе валявы, з ярка выражанымі скульпамі твар, зацягнутыя ў пучок гладкія валасы, чорны касцюм, шырокі мяккі шалік цераз плячо, французскую элегантную сумачку і туплі на вельмі высокіх абцасах. А яшчэ ў яе мелася цудоўнае, здаецца, сабалёвае футра, на якое літаральна ўсе звярталі ўвагу. Іван

Міско, які тады працаваў музейным мастаком-рэстаўратарам, іншы раз насіў футэрка за мадам Лежэ.

Такім чынам... Са старых маіх запісаў: — **Надзёя Пятроўна, як вам, дзяўчыны з беднай сялянскай сям’і, з забытай Богам правінцыі, удалося трапіць у Парыж?**

— *О, гэта доўгая гісторыя! Сапраўды, наша вялікая сям’я — у мяне было дзевяць сясцёр і братоў — жыла вельмі бедна. Тата гандляваў гарэлкай у казённай крамцы за пяць рублёў заробку, мама — хатняя гаспадыня, выхоўвала дзяцей. Але, колькі сябе памятаю, я заўсёды малявала. Больш нічога не прывабіла, нават дзіцячыя забавы. Але не думайце, што я была такая сціпная дзяўчынка — на вёсцы мяне клікалі “Надзья-казак”. З маленства была прывучана да працы. Ведаеце, іду па лесе, вочы — у зямлю, шукаю грыбы або збіраю суніцы, капаю бульбу — сонца б’е ў галаву, а ў думках у мяне толькі адно: хачу быць мастачкай, хачу — і ўсё тут! Напэўна, лёс...*

— **І што было потым?**
— *Потым пачалася вайна, і нашу сям’ю занесла ў рускае мястэчка Бялёў, што ў Тульскай губерні. А там працавала мастацкая студыя Цімафея Ільіча Катуркіна, колішняга выхаванца Пецярбургскай Акадэміі мастацтваў. Ён прыехаў сюды на адзін год, але застаўся на цэлыя шэсць кіраваў мясцовым пралеткультам. Дык вось, нейкі час я і займалася ў гэтай студыі ў групе з 22 чалавек. Дарэчы, адначасова наведвала і балетную студыю, дзе навучылася цудоўна танцаваць і нават змайстра-*

Н.Лежэ. “Пачатак руху (Узлёт I)”. 1922 г.

вала сабе са старых абрэзкаў туплі для танцаў. Адночы ў студыі я выпадкова натрапіла на нейкі часопіс, які немаведама адкуль апынуўся тут. У часопісе быў надрукаваны артыкул пра французскі жывапіс і пра Парыж — цэнтр вялікіх мастакоў. Вось тады, мабыць, гэтае дзіўнае і прыцягальнае слова “Парыж” запала ў маю душу...”

Так, Парыж з таго часу не даваў Надзеі спакою. Гэта было нейкае дзіўнае насланне. Што гэта? Мроя? Міраж? Хвароба? А бацькі настойвалі: кінь маляванне, лепей мы цябе уладкуем у канцылярскую справаводкай. Чалавекам, маўляў, станеш. І Надзя, каб не засмуцаць бацьку і маці, пайшла туды. Цэлымі днямі пісала нейкія сухія справаздачы, а на маленькіх аркушыках, што ляжалі побач, малявала, але “па дарозе выкідвала іх, і яны ляцелі па паветры, нібыта песні”.

Неўзабаве Надзёя даведлася, што ў Смаленску адкрыліся Вышэйшыя дзяржаўныя мастацкія майстэрні. І тут ужо ёй стала не да канцылярый. Кінула ўсё і ўпотаі ад бацькоў дабралася да Смаленска. А ёй было ўсяго... 15 гадоў! Адшукала гэтую ўстанову, а там — “калі ласка, здавайце іспыт”. Спачатку разгубілася, але што паробіш? Гэта было, як казала Надзёя Пятроўна, “першае сур’ёзнае выпрабаванне ў маім жыцці”. А жыла яна на вакзале, у закінутым вагоне. Галадала, але падбадзёрвала сябе песняй, пачутай ў Бялёве: “Не шумі ты, лес-дубрава, над моею головою...”

На іспыце педагог Уладзіслаў Стржэмінскі (пра яго я распавядаў у “Культуры” № 29—30 за 2010 г.) паставіў перад ёй мадэль. Ну што ж: мадэль — значыць

мадэль. Намалывала. Нават сама гэтага не чакала. Прынялі. Стала студэнткай. А потым з Віцебска прыехаў Казімір Малевіч, арганізатар і натхняльнік легендарнага УНОВІСа — “святрджалнікаў новага мастацтва”. А Стржэмінскі разам з жонкай Кацярынай Кабро ў гэты час узначаліў смаленскі філіял УНОВІСа.

Са старых запісаў:

— **Як пазнаёміліся з Малевічам?**

— *Раней я не ведала нават пра яго існаванне. Адночы сядзела ў класе, рыхтавалася да заняткаў. Уваходзіць чалавек і чамусьці адразу — да мяне. Я выціснула фарбы на палітру, а ён — гэта быў Казімір Севярынавіч — саскроб мастьхінам маю фарбу. “Кіньце, — кажа, — гэтую вашу ружовую, блакітную, у вас ёсць вохра, чырвоная, чорная, беляя... І не патрэбныя нікому “карцінкі” і духмяныя ружы. Гэта ўсё мярцвячына... Я вам адкрыю новыя шляхі!” Ну, думаю, мы закліканы ісці новымі шляхамі! Мы, будучыя мастакі, пачыналі адчуваць сваю каштоўнасць.*

— **І ў чым для вас тады была сутнасць вучэння Малевіча?**

— *Калі казаць проста, дык, на яго думку, трэба знайсці ўзаемасувязі паміж двума прадметамі ў прасторы — Зямлёй і Месяцам: паміж імі можа быць збудаваны новы, супрэматычны спадарожнік, абсталяваны ўсімі патрэбнымі элементамі. Ён іх спалучыць і стане рухацца па арбіце, утвараючы свой новы шлях. Я ясна выказваю сваю думку? (Я святрджална кійнуў. — Б.К.) Рух па прамой лініі да якой-небудзь планеты не можа быць пераможаны інакш, чым праз кальцавы рух прамежкавых супрэматычных спадарожнікаў. Гэта значыць, рух нябесных святлуплываў на фарматворчасць, завоблаччаныя высі ігралі на палотнах...*

— **І як вы ўсё гэта ўбіралі ў сябе?**

— *Менавіта мне нябесны купал быў бліжэйшы за звод тэарэтычных і філасофскіх пабудоваў Малевіча. Наслухаўшыся ягоных размоў, я часта блукала па смаленскіх вуліцах, не бачачы дарогі, закінуўшы галаву і скіраваўшы вочы ўгару, нібыта магчыма было ўважліва пабачыць у далёкай казанай прасторы імклівыя конусы і прагматычны будучыні...*

Такім чынам Надзёя Хадасевіч ішла проста ад малочнага вядра да жывапіснай фарматворчасці, ад зямлі-карміцелькі да неба, да космасу. І малявала... “Рух геаметрычных форм у прасторы”, “Палёт геаметрычных фігур”, “Рух на Месяцы”, “Прэс-пан’е”. Але галоўнай апарай для Надзеі былі не тэарэтычныя сентэнцыі аўтара “Чорнага квадрата” — на яе падсвядома ўздзейнічала тое, што атачала з дзяцінства: вышытыя ручнікі, узорнае пляценне, паласатыя дыванкі, спалучэнне чыстых колераў і ліній народнага мастацтва. Менавіта падобныя элементы яна спрабавала скарыстаць у сваіх абстрактных кампазіцыях. І Надзёю хвалілі. Ішлі ёй насустрач. Даведзўшыся, што яна туліцца на вакзале, Стржэмінскі пераслаў яе ў майстэрні, дзе ў адным з пакояў фіранкай ёй аддзялілі кут.

Надзёя Лежэ: “... Сапраўднае чалавечае жыццё! Калі Малевіч затрымліваўся ў Смаленску і спазнаўся на віцебскі цягнік, ён начаваў у маім кутце, спаў на маім ложку, а мяне Стржэмінскі і Кабро ўкладвалі ў сваім пакоі на падлозе...”

(Заканчэнне будзе.)
Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

■ Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
■ Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
Выстаўкі:

- "Зямля пад белымі крыламі".
- "Нябачаная Літва".

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ".
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.
■ Пастаянная экспазіцыя.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.
■ Пастаянная экспазіцыя.

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул.
Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Пастаянная экспазіцыя.
"Культура І-й пал. XIX ст."

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ
І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл.
Парыжскай
камуні, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ 3 — "Чароўная

Экспазіцыі:

- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
- "Старажытная Беларусь"
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"
- "3 крыніцы адвечнай прыгажосці"
- "Водбліскі ваеннай славы" (еўрапейская зброя і вайсковае абмундзіраванне XIX — 1-й пал. XX стст.)
- "Гіганты ледавіковага перыяду".
- Выстаўкі:
- "Дамы-музеі: вытанчаны стыль італьянскага жыцця"
- "Надзея Рыгораўна Грэкава — дзяржаўны дзеяч"
- "Фатаграф свайго часу"

■ Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа. Выстаўкі:

- "Нясу пачуццяў многа" (выстаўка, прыверкаваная да 100-годдзя з часу выхаду першага пазычнага зборніка Якуба Коласа "Песні жальбы").

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск,
вул. Янкі
Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя "Жыццё і творчасць Янкі Купалы".
- Цыкл музейна-педагагічных заняткаў "Дзядзька Янка,

У.Караткевіча).
■ "Свято стагоддзяў" (выстаўка, прыверкаваная да юбілейных дат беларускіх асветнікаў).
■ "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
■ "Спадарожнікі дзяцінства".
■ "Дарогамі жыцця".
■ "Беларускія пісьменнікі XX стагоддзя ў творах выўленчага мастацтва".

**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя. Выстаўкі:
- "Халодная зброя.

Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:

- "Каляровыя летуценні".
- "Школа акаварэлі Сяргея Андрэякі. Майстар і вучань".
- "Нечаканая Беларусь".
- "Цуды" (выстаўка Ганны Сілівончык).
- Экспазіцыі:
- "Культавыя прадметы". ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- "Чырвоная гасцеўня".
- "Зала ўрачыстых прыёмаў".
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэі).

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Ваенна-гістарычная экспазіцыя, прысвечаная гісторыі Гомельшчыны.
- Лакальныя экспазіцыі ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
- На тэрыторыі музея працуе пневматычны цір.
- Выстаўкі:
- "Айчынная вайна 1812 года" (з фонду Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя А.В. Суворова).
- "Музей крміналістыкі".
- Ваенная тэхніка на адкрытай пляцоўцы.

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова,
3.

- Тэл./факс.: 290 60 10.
- Габелены галерэі "ZACISZE".
- Персанальная выстаўка Івана Карасёва.

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац
Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.
■ Выстаўка габелена "Джаз".
■ Выстаўка "Тэхна-арт. Знак якасці".

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс:
(8-0152) 72 27 57.
■ Выстаўка работ беларускіх мастакоў.

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель, вул.
Карловіча, 4.
Тэл.: (8-0232)
77 75 20.
Экспазіцыя:

- "Гаўрыла Вашчанка".
- Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.
- Выстаўкі:
- Выстаўка твораў Аляксандра Гайлевіча.
- Выстаўка "Ільняная калекцыя".

УВАГА!

Паважаныя чытачы!

ІДЗЕ ПАДПІСКА

на часопіс "Мастацтва" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 74958, ведамасная падпіска — 749582.

НА ЛІСТАПАД НАСТУПНЬЯ МЕСЯЦЫ 2010 ГОДА!

Дом-музей І з'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя І з'езда РСДРП".
■ "Рукам праца — сэрцу натхненне".

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск,
вул.
Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
■ Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

добры дзень!".
Выстаўкі:

- "Курганы шмат чаго нам гавораць" (да 100-годдзя з моманту напісання паэмы "Курган").
- "Глянуць будучыне ў вочы".

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.
Выстаўкі:

- "Лебядзіны скіт" (ілюстрацыі М.Купавы да аднайменнай кнігі

Традыцыі і сучаснасць".
■ "Как молады мы былі... Семейный альбом".
■ "Парад Перамогі".
Выстаўкі праекта "У пошуках страчанага"
У Ліхадзедава:
■ "Беларусь. Рэха вайны ў памяці пакаленняў".
■ "Беларусь на старых паштоўках канца XIX — пачатку XX стст."

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў
Гісторыка-мемарыяльная экспазіцыя "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".
Выстаўкі:
■ "Сядзібы Гомельшчыны".
■ "Хаджэнні за тры моры. Індый вачыма вандроўніка".
Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ "Мая муза".
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".
■ Працуе куток жывых экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ТЭАТРЫ *

■ 3 — "Жывэль" А.Адана.
■ 5 — "Трубадур" Дж.Вердзі.
■ 6 — "Іаланта" П.Чайкоўскага.
■ 7 — "Кармэн" Ж.Бізе.
РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ

■ 3 — "Жывэль" А.Адана.
■ 5 — "Трубадур" Дж.Вердзі.
■ 6 — "Іаланта" П.Чайкоўскага.
■ 7 — "Кармэн" Ж.Бізе.
РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл.: 334 60 08.
■ 3 — "Чорны квадрат" М.Адамчыка, М.Клімковіча.
■ 4 — "Яма" А. Бібікава.
■ 5 — "Дзёнік паэта" С.Кавалёва.
■ 6 — "Раман+Юлія" Д.Балыка.
■ 7 — "Адамавы

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

■ 5 — "Мефіста" У. Кандрусевіча.
■ 8 — "Лятучая мыш" І. Штрауса.
■ 9 — "Даратэя" Т. Хрэннікава.
БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 3 — "Жыў-быў заяц" М.Шувалава.
■ 3 — "Дэкамерон" Д.Бакача.
■ 5, 6 — "Адважныя браты" В.Матвеева.
■ 7 — "Чорная курыца, або падземныя жыхары" А.Пагарэльскага.
■ 8, 9 — "Воўк і раз, два, тры..." Н.Мацяш.

